

3149.6.12.

VETERIS & VERÆ
PHILOSOPHIÆ
PRINCIPIA.

VETERIS & VERE

PHILOSOPHIAE

PRINCIPALIA

TRACTATUS,

In quo tentatur

CONAMEN recuperandi Notitiam

Principiorum Veteris & Veræ Philosophiæ,

Prout eadem,

In usum humani generis, primum protulerunt

SACRÆ LITERÆ,

Nuper Explicuit

Vir Clarissimus JOANNES HUTCHINSONUS;

Unde deducuntur

Modus & Ratio formandi COELOS & ORBES
iisdem infitos;

Quinetiam eorundem Motus (TELLURIS autem præcipue)
& incepti & continuati Causæ.

Cui etiam inferuntur

REGULÆ quædam & OBSERVATIONES Grammaticam
Hebraicæ Linguæ spectantes.

Authore *A. S. CATCOTT,*

Scholæ Publicæ Grammaticæ BRISTOLLIENSIS Magistro,
L.L.B. & Coll. D. Joannis Baptist. Oxon. quondam Socio.

PROSTAT VENALIS

Apud G. STRAHAN, ad insigne Auratæ Pilæ, in *Cornhill*, LONDINI;
& J. WILLSON, in *Wine-street*, BRISTOLLIAE.

M. DCC. XXXVIII.

TRACTATUS

In quo tentatur

CONAMEN recuperandi Notitiam

Principiorum Veteris & Verae Philosophiae

Proxi eadem

In istam humani generis, primum protulerunt

SACRAE LITTERAE

Super Explanant

Vit. Cl. Joannes HUTTONSONUS

Unge delectantur

Modus & Ratio formandi Corollis & Orationis

in istis

Constat eandem & observantiam

& inceptum

Cuius in istis

Regulae quaedam & observantiae Grammaticae

Hebraicae linguae

ADDITIO A. S. CAYCOTT

Scholae Publicae Grammaticae BRISTOLIENSIS Magistro

L.L.B. & Coll. D. Joannis Baptistae Oxon. quondam Socio

PROSTAT VERNALIS

Apud G. STARRAM, ad ingressu Aulicis Pile, in Cornhill, Londini

& J. WILSON, in Wine-street, BRISTOLIAE

M.DCC.XXXVIII.

Et Terra erat informis ובהו & vacua.

GEN. i. 2.

ORBIS iste omnimodis omnium rerum terrenarum corpusculis inter se commixtis constans, ut crearetur vacuus, hoc est, non a circumferentia usque ad centrum ejusdem generis materia repletus, sed ut crassiores quosdam aeres in utero gestaret, omnino necesse erat, ob has causas.

i. Ut ex vi expansionis hinc, inde operantis, ista corpuscula e quibus consolidanda fuit terra, ex utraque superficie abyssi, versus medium fluidæ & lutosæ mixturæ compellerentur, ibique coherere inciperent, orbemque istum formarent, super quem, quasi basem aut fundamentum, terrestres atomi, aliæ post alias accedentes, in diversis stratis ædificarentur, tandemque terræ globum conficerent; quemadmodum audire est e sacris scriptoribus. Job. xxxviii. 4. *Ubi fuisti בים in fundare me terram? annuncia si nosti intelligentiam, quis persuerit mensuras ejus, quod scias, vel quis extenderit super eam קי lineam? super quo bases ejus submersæ sunt aut quis jecerit פנתה אבן lapidem angularem ejus.* Pl. civ. *Contignans.*

בימים, in locando, effundendo atomos alias in alias.

פנתה lapidem qui arcum coronat, fastigium fornicis ubi coeunt in unum omnia circularis ædificii undique surgentia latera, anglicè *The Keystone.*

in aquis * עליוותי *Cœnacula* [gradus] *ejus*. Prov. viii. 27.
 * כהכינו *In machinando illum cœlos, ibi ego, in describen-*
do * חוג *circulum super faciebus* * תהום *abyssi* (fluidæ
 mixturæ) Psal. xxiv. 1. *Domini terra* * ומלואה * *plen-*
tudo ejus (scilicet aëres isti quibus erat repleta) *orbis* *
habitantes in eo, quia ipse super maria יסדה *fundavit*
eam * *super flumina* יכוננה *machinatus est eam.*

Hoc autem factum est ad hunc modum. Operante jam expansione, minutiores quædam aeris particulæ poros chaoticæ mixturæ pervadentes in abyssum ipsam penetraverunt; atque ibi inter crassiores, & concretas aeris massulas se insinuantes, effecerunt, ut hæ se expanderent, & vi magna contra globi faciem concavam sive internam premerent; eodem prorsus modo, motuque, quo vesica crasso aere semiplena, haud procul ab igne posita, ex immissis atomis intumescit.

2. Ut aquis e terræ superficie versus centrum recedentibus, quò se reciperent, daretur locus: causæ autem per quas hæ in abyssum sunt protrusæ, erant hæ. Expansum exterius (quod non procul a terrestri globo initium agendi cepisse par est credere) latius undique se porrigens, magnumque cœlorum spatium occupans, multo majore vi aquis superioribus incubuit, quàm cui resistere potuerit expansum inferius; hinc autem factum est, ut ad aquas inferiores istæ alteræ detruderentur, aëresque ibidem

* Gradus ejus, i. e. strata quæ terrenum Globum confecerunt ad instar graduum alia super alia assurgentiâ.

* כהכינו; a כן e materia præparata juxta exemplar mente conceptum aliquid componere.

* חוג cœlorum perpetua circulatio. part. præf. temporis.

* תהום fluida materia, a תהו ante dictâ.

* מלואה part. præf. pass.

inclusi, ascenderent ad auras superiores, globusque terrestres, jam totus repletus, sustinendæ immensæ ambientium cœlorum molis fieret capax. Quin etiam notandum est aquis mox descensuris viam paravisse lucem & spiritum ad hunc modum. Lux simul ac formata sit, poros orbis terrestres, tunc temporis aquis superioribus ac inferioribus interjacentibus, permeavit, aditumque inter massulas terrenorum corporum jam concretas spiritui patefecit, spiritus autem moli aquarum convexæ telluris superficiei incumbentium. Hinc aquæ primum per poros serpere, mox per canaliculos defluere, tandem (meatus sibi inter transeundem latiores & latiores continuo efficiendo) per immensos hiatus, præcipites se in abyssum, ad aquas ibidem conclusas, ad instar cataractarum, dejicere: aeribus interea pro ratione influentium aquarum locum dantibus, & per tenues fissuras strata permeantes ad auras superiores evadentibus.

חשך^ה על-פני תהום:

Et caligo super facies abyssi. [voraginis.]

Cum jam antea Moses creationem materiæ cœlorum & terræ recensuisset, quinam erat eorundem status primævus aperit; Terra erat chaos omnimodis corporum tum solidorum, tum fluidorum particulis inter se commixtis & confusis constans; aeres autem lutosæ huic voragini incumbentes motu nullo erant præditi; *Caligo* (חשך *aeres statu quiescenti et inertī*) *super facies voraginis.*

^ה : חשך, *cobibuit, retinuit, sistit*; contrarium est אור^ה, de quo mox, unde clarius etiam patebit sensus חשך^ה.

רוח אלהים מרחפת על-פני המים:

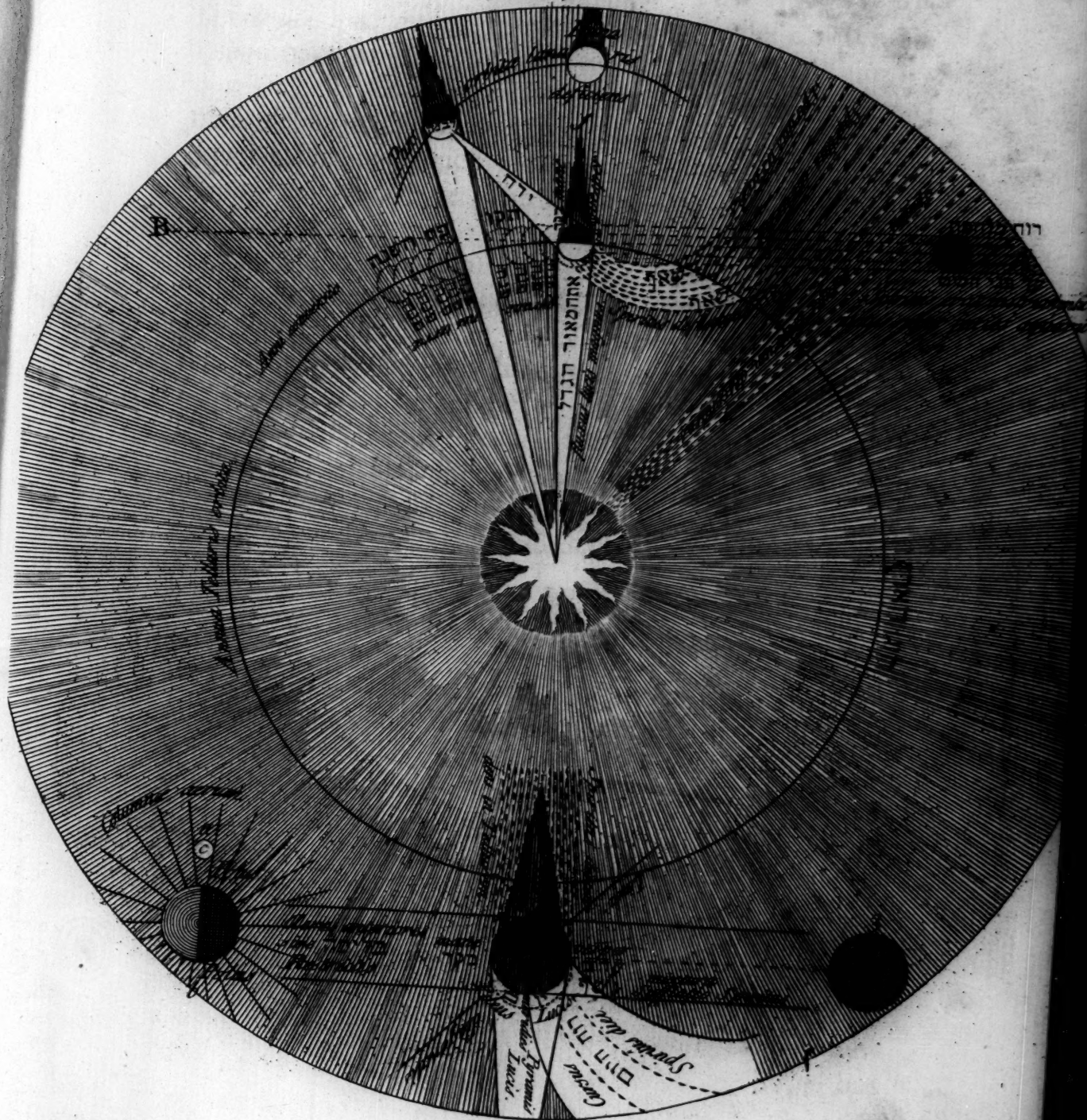
*Et spiritus Elabim instrumentum motus super facies
aquarum.*

Mutationem aliquam subiisse materiam cœlorum indicat mutatum eorundem nomen; modo רושך, nunc vero רוח appellatur. Est autem רוח¹ hac significatio; *massulæ aeræ, e quam minimis cœlestis fluidi particulis inter se cohærentibus conflatae*, (quas *grains of air* linguâ vernaculâ nominavit author noster) *corpus aliquod impellentes*. Notandum est materiam cœlestem hac conditione (nempe massularum concretarum) creatam esse, & idcirco eandem hanc vocem ברא & *create* & *concre- tum facere*, significare.

: מרחפת, רושך, *movere, motitare, motu tremulo agitari*. Littera autem מ voci præfixa, denotat quandoque *lo- cum actioni cuidam futuræ destinatum*, quandoque *in- strumentum agendi*; itaque in genere, *pollentiam, five facultatem aliquid agendi*. Sic de rebus inanimatis, מגן *clypeus, quo quis corpus suum protegit*, אגן *sepiuit, cir- cum munivit*; מרכבה *Currus, machina qua quis vehitur*, ארכב *vectus est, equitavit*; de personis, מלך *rex, ductor copiarum*, אהלך *ivit, ambulavit*; מלאך *legatus*, אלאך *mi- sit*; מראה *organon visus*, אראה *vidit*; de locis, מעון *tha- lamus*, אעון *concubitus*; ממגר *carcer*, אסגר *clausit*; מצפה

¹ Varia pro variis earundem conditionibus & agendi modis, hisce massu- lis induuntur nomina: v. g. cum e cœlorum extremis versus centrum de- fluentes corporis alicujus superficiei incumbunt, ערפל, cum eandem undique comprimentes constringunt nec tamen movent, עבן, cum impellunt רושך de- nominantur.

specula,

specula, a צפה *speculari*, *prospicere*. Fuit igitur *spiritus instrumentum motus*. Hunc autem materialem fuisse spiritum, non divinum, indicat terminatio fœminina ך, quæ, apud hebræos vocibus res vita carentes, designantibus adjungitur. Hinc igitur primum suum mobile petant naturæ operatricis indagatores. Pergit Moses nobis dicere cui objecto se primum applicuit iste spiritus impulsus; nempe.

על-פני-המים. Est autem פני *pars antica alicujus rei*, & ך hoc loco denotat, *globum terraqueum fluido adhuc statu existentem*; in facies igitur orbis terrestris sibi oppositas incubuit vis spiritus, unde ortus est motus telluris rectilineus, ab A versus B (vid. tab. primam). En! lector, quam tibi protulerunt SS. vim aerum propulsivam! hanc igitur motus causam intelligibilem, & materialem, loco *projectionis* istius, cujus neque causam, neque initium explicuerunt ejusdem fautores, læti accipiamus.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהי אוֹר וַיְהי אוֹר:

Et dixit Elahim exinde sit lux, & exinde est lux.

Observandum est, Mosen non dixisse, lucem *creavisse* Elahim, at, ut e materia cœlesti jam ante creata lux fieret, sive *formaretur*; e mutato igitur jam iterum nomine materiæ cœlestis, apertum est eandem alteram jam subiisse mutationem; erat autem ista hæc.

E massularum aerearum nuper agitarum (sive *spiritus*) inter se frictione & collisione, earundem quædam discussæ sunt & dissolutæ; hinc orta est *lux*; quippe quæ nihil aliud est, quam *aerum particulae minuscule* (e quibus

bus coagulatis constat *spiritus*) *concitato motu prolatae*.
Sit igitur, inquit, *lux*; i. e. aeres, in motu isto quo pri-
 mum ferri cœperunt, eo usque sustineantur, donec istam
 tandem conditionem attingant, unde necesse est, ut o-
 riat^r lux. Vim autem זא' verbo præfixi; ad tempus
 denotandum, e responso meo ad *Observationes quasdam*
 &c. petat lector.

יהי ערב ויהי בקר יום אחד :

Et fuit vesper, & fuit mane, dies unus.

E primo spiritûs impulsu aliquantulum cœlestis spatii
 motu rectilineo percucurrisset globum, ante est dictum;
 at ut motus iste aliquo modo, post formatam lucem,
 mutaretur necesse est. Primum igitur ponamus, globum
 terraqueum per tenebricosos aeres, ab A usque ad P
 processisse; (vid. tab. primam) manifestum est, si idem
 ille impulsus, unde primum ortus est telluris motus, in
 eodem modo quo inceperat agere, perseverâisset, globum
 ad extrema usque cœlorum sive B protrusum fore.
 Quinetiam si terræ inter procedendum, diametrice ex
 opposito affulsisset lux, tellurem ad centrum lucis ex
 actione spiritûs a tergo propulsi, descensuram fuisse.
 (Sciendum est enim omnes firmamenti leges ex ea sola
 lege pendere, ut aeres crassiores in locum tenuiorum ir-
 ruerent.) At jam finge tibi, lector, lucis primævæ cen-
 trum ita collocatum fuisse, ut radii ab eodem proceden-
 tes, isti lineæ per quam tellus tunc temporis iter faciebat,
 ita inciderint, ut angulum rectum cum eadem confe-
 cerint, in eo ipso loco (nempe P) quem eodem temporis
 articulo tellus, inter currendum, occupaverat; prout vi-
 dere

dere est, in tabulæ primæ figurâ primâ. Rebus ad hunc modum dispositis, exinde, inquam, exorturæ fuissent ejusdem & circa lucis centrum gyratio, & super axem suum revolutio. Manifestum est enim, tellurem e recta ista linea, quam antea inter procedendum duxerat, deflexuram esse; quippe cui jam novus incubuerit actus spiritûs, (a tergo, nempe) ex umbroso illo cono eidem insidente, natus, a quo, ac si a pondere inerti, per puriores cœlos versus centrum lucis depressa fuerit. Quinetiam ex altero isto, (lateralis nempe) spiritûs impulsu, in eam præcipue partem agente, quam vespertinam sive occidentalem nuncupare possumus, a luce versus tenebras, protrusa fuerit; & idcirco omnes globi partes rotare inceperint. Præterea e duplici hoc impulsu, ortus est motus iste compositus, unde gyrum suum annum perficit globus; dum enim alter alteri quodammodo ex obliquo se opposuerit, terram, nec ad cœlorum ambitum, nec ad centrum lucis delatam fore, sed unoquoque temporis articulo, per lineam diagonalem (quam vocant) processuram fuisse, patet.

Sed quo facilius intelligat lector, partes istas varias globi terrestris, quarum unicuique applicatus est, suus spiritûs impulsus, modumque eum quo in earum unamquamque egerit idem ille impulsus, & motus exinde exortos, inspiciat figuram secundam tabulæ primæ; in qua globus terrestris, ad eundem modum dispositus ac in figura prima, sed sub forma majore exhibetur spectandus. Sit igitur segmentum, *mane*, *nox*, *vesper*, spiritus, ad instar ponderis inertis, tergo telluris, incumbens; *nox*, *vesper*, *meridies*, impulsus ejusdem lateralis; hoc schema diligenter intuenti, rerumque situm contemplant,

planti, apparebit, spiritum a circumferentiâ cœlorum defluentem, & in terram agentem ab *nox* ad *mane*, maxime effecisse, ut segmentum istud globi, (nempe, *nox*, *mane*) versus *meridies* protruderetur; ejusdem autem, in pileum lucis, (quem denotat linea semicircularis punctulis distincta, sive spatium illud lucidum formam lunæ crescentis retinens, faciei que telluris centro lucis oppositæ adjunctum) parti terræ occidentali incumbentem, irruentis vim, ad propellendum segmentum, *meridies*, *vesper*, præcipue valuisse, unde necesse fuit, ut orbis circum axem suum volveretur; impulsus autem segmento *nox*, *vesper*, applicatum, in eandem per lineam diagonalem deprimendo, primas habuisse partes.

Cum autem pileum lucis nominaverim, quid per hanc vocem denotari volo, fusius explicabo. Fluentum lucis e centro ejusdem ortum ducens, simul ac pervenerit ad locum P (istum scilicet quem tunc temporis tellus occupavit) corpori telluris solido impegit; unde necesse fuit, ut extremitas ejusdem, quasi retro in se intumuerit, prout videre est, in flumine, cujus cursus ex obstante aliqua materia solida impeditur; exinde, inquam, formatus est pileus iste lucis duplo purioris (ex repercussione scilicet radiorum) quam altera lux ista, quæ ab utroque terræ latere elapsa, libera & sine obstaculo versus circumferentiam profluxerit. Quum autem istius pilei pars media, (quam denotat vox *meridies*) multorum milliarium spatium occupaverit, ut spiritum sibi proximum in locum suum * attraxerit, omnino fuit necesse;

* Conditio ista lucis, ex quâ, recedens in locum suum admittit spiritum dicitur *ψυχή*; & idcirco vox ista actionem animantium, aerem inter spirandum insugentium, denotat.

unde etiam fieri non potuit quin alia etiam remotioris spiritus massulae e rectis istis lineis, per quas a circumferentia ad centrum (vide tabulam secundam) delatae fuerunt, deflecterent; prout videndum exhibet figura prima. Quo autem propius atque propius per lucidum illud spatium versus terrae superficiem appropinquavit spiritus, eo incitatus atque incitatus per puriorem lucem irruerit, donec tandem ipsis telluris faciebus (ut Hebraice loquar) incubuerit, partemque globi sibi oppositam vi magna propulerit; hinc, inquam, orta fuit ejusdem circa axem suum rotatio.

Sit enim linea ducta per diametrum telluris, a *mane* ad *vesper*, pro *vectis*; & sit punctum P pro centro gravitatis ejusdem *vectis*; sit spiritus a *nox* ad *mane* telluri incumbens, vis quaedam propulsiva crus unum *vectis* a P ad *mane* deorsum premens, & sit spiritus a P ad *vesper* in terram agens, vis altera alterum crus *vectis* sursum impellens; exinde manifestum est, vectem circa gravitatis suae centrum rotaturum esse; i.e. tellurem circa axem suum esse voluturam.

Si quis autem objiciat, spiritum in alteram etiam pilei istius lucidi partem (illam nempe quae segmento, *meridies*, *mane*, incubuerit) irruiturum fuisse, orbemque aequae ac in altero segmento, *meridies*, *vesper*, sursum propulisse; sciat ille, quo minus id factum esset, duas fuisse causas; unam, motum istum quem e primo spiritus impulsu (a tergo nempe) conceperat orbis, unde ictum spiritus in partem anteriorem, partim devicerit, partim effugerit; adeo ut & invalidius egerit, & ex obliquo

¹ Motum istum, designat vox *הט*.

tantum terram velociter prætereuntem percussit; alteram, fluentum lucis recedentis, quæ omnis fere, (tum quæ anteriorem, tum quæ posteriorem pilei partem replevit) retro delata est, & spiritui terram insequenti facilem patefecit viam; luce ipsa continuo per irruentem spiritum recedente, & eidem locumdante.

Porro monendus est lector, faciem orbis terrarum, in figura prima & secunda tabulæ primæ, super planitiem æquinoctialis stercographice esse projectam; unde centrum circuli [P] polum denotat, sive axis extremitatem; tertiam autem figuram, faciem sive partem globi primo spiritus impulsui objectam exhibere; eo nempe modo, quo, oculo spectatoris ad A sito, ante formatam lucem, apparuisset; lineam autem majusculam ductam per medium globum, axem futurum denotare; quintam figuram quartam, globi faciem eandem, eidem spectatori exhibitam, quemadmodum apparuisset, post formatam lucem; at interim sciendum est, globi faciem, in hisce duabus (tertia nempe & quarta) figuris, super planitiem, meridionalis alicujus circuli esse projectam.

Ex ordinata ad hunc modum rerum dispositione, jam, ut puto, paratus est lector, ut mente concipiat, quid sibi vult Moses, cum post narratam lucis formationem, adjecit, וַיְהִי עֶרְבַּיִם וַיְהִי קֶדֶם וַיְהִי בֹקֶר וַיְהִי עֶרְבַּיִם. *Et fuit vesp̄, & fuit mane, dies unus.* At particula ו in hoc loco potius denotat effectum aut consequentiam, & pro sensu authoris, melius reddi potuisset, *idcirco, itaque, exinde.* Post actionem lucis in terram, fieri non potuit, quin circa axem suum revolveretur terra; *idcirco fuit vesp̄, idcirco fuit mane.* Locutus est in hoc loco scriptor divinus de statu isto aerum inter lucem & tenebras medio, (*crepuscu-*
lum

lum vocant Latini) quem, dum super axem suum revoluta sit tellus, unaquæque ejusdem pars, intra spatium viginti quatuor horarum, bis subivit; nempe simul ac attigisset lineam istam super telluris faciem, quæ distinxit terminum communem inter hemisphærium illud a lucis radiis (solis enim corpus nondum erat conflatum, nedum luce donatum) illuminatum, alterumque illud, quod sub tenebris latuit; ubi autem hoc factum est, eo loci quo se terra a luce vertit, dictum est *vesperi*, ubi versus lucem *mane*; dimidia autem facta globi rotatione & puncto *mane* ad punctum *vesper* accedente, ibidem absolutus esset *dies*, sive *tempus inter mane & vesperi conclusum*; perfecta autem revolutione, & punctum *mane* ad eundem locum, a quo primum deflecti coepit, accedente, omnes terræ partes, (non solum *mane* & *vesperi*, sed) & noctis & diei quoque vices subiissent.

Vesperam autem idcirco *mane* præposuit Moses, ut innueret spiritum isti telluris loco incubuisse, eamque propulisse, quæ a luce versus tenebras protrusa est, atque ubi fuit *vesperi*. Vox autem Hebraica, *עֶרֶב*, quam *vesperam* reddimus, proprie significat *mixturam*; & tum locum istum, tum motum sive conditionem aerum denotat, ubi, & a quo, e mutua utriusque versus alterum irradiatione, inter se commixtæ sunt lux & tenebræ; seu potius, ubi recessit lux, & spiritus irruit. Pro eodem sensu hanc vocem usurpavit Moses, *Lev. xiii. 49.* ubi texturam panni denotat; in qua peragenda, nunc sinistrorsum, nunc dextrorsum, motu contrario, ducitur filus. Sed nec de statu aerum ad vespertinam terræ partem solum usurpatur, at quandoque etiam pro alio quovis cœlestis fluidi loco; cum in unaquaque ejusdem parte,

e contrario spiritus & lucis cursu fit hujusmodi *mixtura*; magis tamen proprie, de isto statu & loco, de quibus nunc agitur, & de aerum conditione ad extremam circumferentiam cœlorum, ubi fit commixtio lucis & spiritus, ex eorundem mutua conversione; atque idcirco vocem עֲרֻכָּה *mixturas*, per *summa cœla* reddere solent interpretes; at licet modus iste loquendi locum sane designat, non tamen ideam servat; quod omnino fieri debet.

De significatione בָּקָר hęc solum adjicere libet. Cum lux præ cunctis rebus mortalibus est gratissima, idcirco, dubitandum non est, quin Adamus, adventante nocte, tenebris involutus, redeuntem lucem, anxie *quæ-
siverit*; locumque ejusdem orturæ intentis oculis *perspex-
erit*; unde natus est sensus radicis בָּקָר, *quid desidera-
tum quærere, scrutari, oculis intentis investigare.*

Vox autem יָי videtur ex inserto י, participium esse temporis præsentis (de quo mox plura) & affinitatem habere cum יָי mare: Radix autem videtur esse יָי, eadem ac יָי; sensus tumultuarie agitari, unde multitudini confusæ, mari, & particulis lucis diem (sive pileum lucidum terræ insidentem) conflantibus, convenit. Quæ autem in hac sectione de luce primæva sum locutus, ea ac si dicta sint de solis corpore, & luce exinde emissæ, concipere, & præsentis rerum statui accommodare facile potuerit lector.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מֵאֵרַת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְחִבְדֵּל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין
הַלַּיְלָה וַיְהִי לַאֲתָת וּלְמוֹעֲדִים וְלַיִּמִּים וּשְׁנִים:

*Et dixit Elahim, fit ordo corporum in expanso cœlo-
rum, ad bifariam distribuendum inter diem & in-
ter noctem; & sint in usum actionis ignis visibilis,
& in usum statutarum expansi virium, & in usum
dierum, & in usum annorum.*

Actus creationis unus erat & simplex; actus formatio-
nis varii & successivi. 1. Spiritus erat instrumentum mo-
tus super faciebus aquarum; 2. Erat lux; 3. Firma-
mentum seu expansum. 4. In abyssum protrusæ sunt
aquæ superiores, & universa earundem moles in unum
locum congregata, unde apparuit arida. 5. Plantæ ger-
minavit terra. Sextus igitur tam succedit formationis
actus. Absoluta machina terrestri, plantisque omnimo-
dis ornata (de quarum formatione & natura vegetativa
tractare distulit author) latius se undique extendens ex-
pansus (sive particularum lucis & massularum spiritus in-
ter se motus oppositus) ad varias istas pervenit corpus-
culorum congeries (quarum unamquamque intra certam
sphæram; pro futura actione locis ab eisdem reflexa in
tellurem, in diversis cœlorum lucis jam antea disposue-
rat Creator,) e quibus formandi erant illi globi, quibus
lucem mox inditurus erat rerum sapientissimus Author.
Horum autem uniuscujusque materiem instabilem ad-
huc ad instar $\chi\alpha\sigma\varsigma$, in solidos orbes compegit, cuncta
permeans & constringens expansi vis. Quum vero omni-
um istorum orbium unus esset usus & materia, nec aliud
esset eorundem universus ordo, quam ejusdem instru-
menti.

menti partes variæ, idcirco omnes sub uno vocabulo complexus est Moses, כֶּאֱרֶת; quod quidem nuncupare licet, *Lychnuchum cœlestem*. Componitur autem hæc vox e particula כֶּ, & אֶרֶת; de pollentia עֲרֵב כֶּ cum locum designat, vide quæ alibi dicta sunt. Est autem אֶרֶת nomen substantivum generis fæminini, prout apparet e terminatione ת; numeri autem singularis. Radix autem est אֶר, extatque *Amos viii. 8. כֶּאֱרֶת כֶּלֶה*, sicut *fluxus universus*, sive *perfectus, absolutus, ad summum evectus*; unde אֶר *flumen, fluentum*; cum pro verbo usurpatur, *fluere*: Est igitur sensus verus & ideæ congruus, *Locus iste* (sensu scilicet colectivo pro unoquoque locorum) unde (post materiæ concretionem & in orbes formationem) *lux* (quæ omnium rerum prima *fluere* incœpit, & e qua idcirco idea *fluxus* est sumenda) *deinceps esset fluxura*. Solidorum igitur corporum hæc vox indicat ordinem, in expanso collocatorum; solidorum, inquam, & materia a fluente cœlesti longe diversa constantium, nec tunc temporis magis lucida, quam massa ferrea nondum ignita; mox autem futurus erat iste ordo corporum, focus ignis, & lucis receptaculum.

Si quis autem globos istos, quos a parte anteriore illuminatos exhibet schema nostrum secundum, omnino opacos (prout videre est in parte a sole averfa) fluxusque omnes lucis e tabula sublatos putaverit, quid sibi vult Moses, ex hac figura nostra colligere potuerit.

: בְּרִיקַע הַשָּׁמַיִם. *In expanso cœlorum*. De firmamento jam dictum fuit; hic tantum notare libet hanc vocem ex insertione עֲרֵב in loco tertio, esse novum participium; de structura & sensu cuius, lector consulat, quæ dixi in responso meo ad *Observationes* &c. quinetiam orbes antedictos

dictos in expansione cœlorum (ergo non in spatio materia exinanito) positos esse, & idcirco ejusdem operationibus esse subjectos.

&c. להבדיל *Ad bifariam distribuendum inter diem & inter noctem.* Cum nondum formati fuissent hi orbes, Elahim ipsos inter diem & noctem divisisse dixerat Moses; at post eosdem compactos, eis effectum suum tribuit; nempe, *ut dividerent inter &c.* at quænam sit significatio להבדיל paucis explicemus. Est igitur hæc, *partis agere divisoris, bifariam distribuere;* sive (cum actio sit duplex) *inter duo quædam medium stare, & dare isti altero, quod ab hoc uno est acceptum; & e contra, dare huic uni, quod ab illo altero acceptum est.* In hoc autem SS. loco significat, ita dirigere motum telluris, (quæ inter diem & noctem *stat media*) ut ex rotatione ejusdem super axem suum, segmentum quoddam orbis versus orientem ablatum nocti, detur diei; & e contra, ut occidentem versus, par segmentum ablatum diei, detur nocti; atque etiam, ut ex ejusdem declinatione, dum per orbem suum annum procederet, duo altera etiam orbis segmenta, singula versus utrumque polum, ex opposito, & diei & nocti auferrentur & darentur. Efficiuntur autem (ex parte scilicet) hæc terræ conversio & ejusdem polorum, nunc versus solem, nunc a sole, alterna accessio, & declinatio, ab istis lucis fluxibus (præcipue autem a magno lucis fluxu solari corpore emissa, (prout mox videbitur) qui a solidis globis aut exorta aut reflexa, tellurem attingunt, & pro uniuscujusque globi magnitudine, situ & distantia, in hanc agunt, & ejusdem motus dirigunt. At

לילה videtur significare tempus illud, sive aerum conditionem, qua manente, ululatum emittere solent animalia nocturna, varæque feræ.

quid

quid ad hanc rem conferunt planetæ, ex authoris nostri (heu! fato nobis nimis infausto, sibi autem felicissimo abrepti!) anecdotis petendum est; brevi, uti spero, in lucem prodituris.

Consolidatis jam globis, usuque eorundem expósito, narrare pergit *θεοπνευστος* author septimum formationis actum; eum nempe, a quo eisdem hisce corporibus indita fuit lux. Fuit igitur *מֵאֵרָה* five *ordo* vel *series ista corporum* antedictorum *לְאֵרָה* in *usum* (id enim valet præfixum ל) *foci ignis*, five actus istius per quem conglomeratæ aerum particulæ (five *spiritus*) discuterentur. Actus autem iste ut successive peragatur, necesse est, ut inter poros corporis alicujus solidi subsisteret; ignis enim in aperto aere accensus, a spiritu undiquaque circumfuso & in locum ejus e vi expansionis impulsio, momento temporis (prout videmus in fulgure) dispergitur. Est autem hæc vox *אֵרָה* numeri etiam singularis; five focum ignis solarem tantum denotat, (intra quem spiritus continuo dissolvitur & e quo lux omnis primaria emittitur) five omnes etiam istas complectitur coronas (seu potius pileos) lucis, quæ capitibus orbium soli objectis insidunt. Verbum autem plurale *אֵרָה* ad lucem & spiritum refert; e quorum mutua alterius in alterum actione, *אֵרָה* five actio formandi ignem sustentatur ac suppletur.

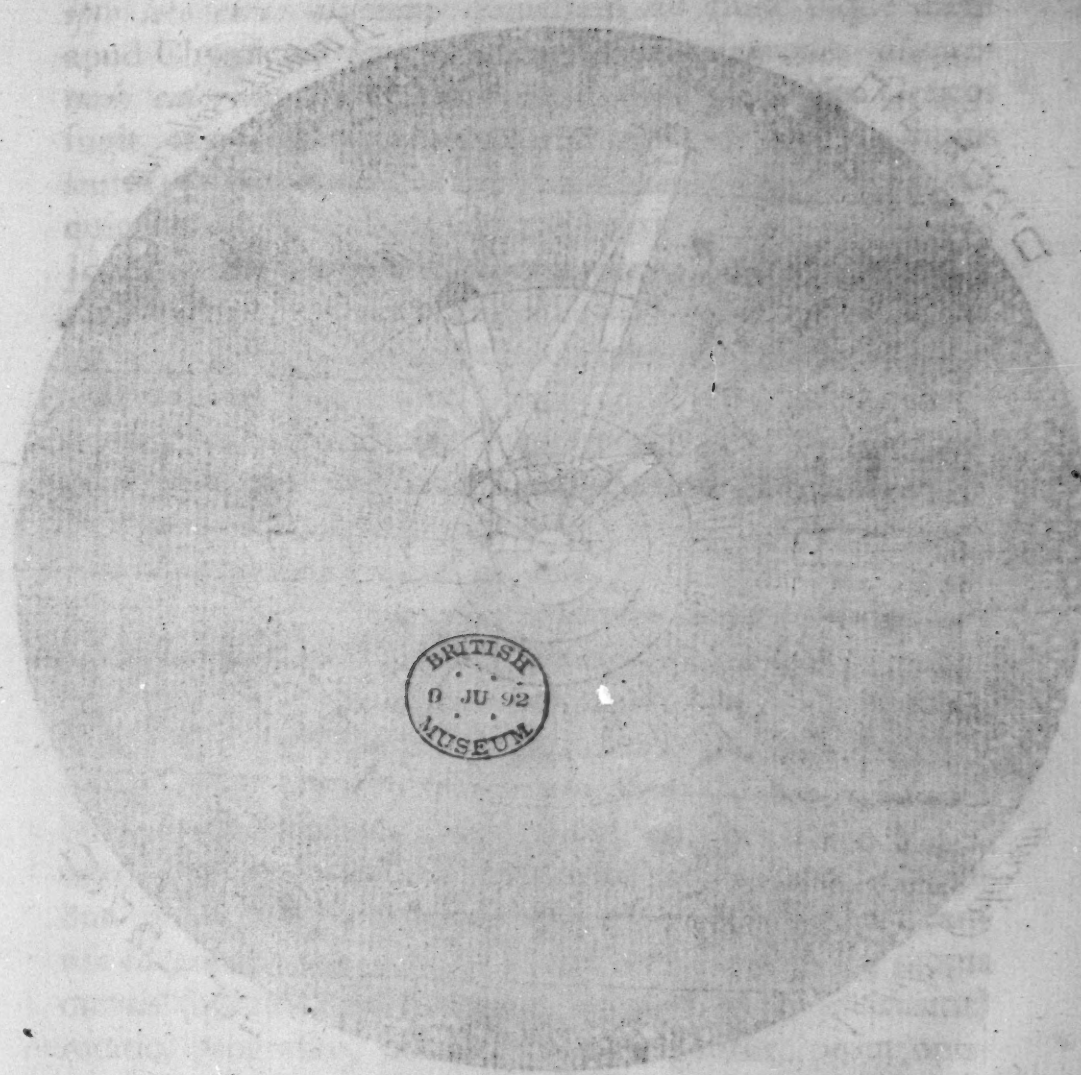
Cum autem hanc vocem *אֵרָה* per *signa* reddidisse solenne fuit interpretibus, paucis super hac re differere necesse est. ^a Notandum est igitur, operationem hanc expansi,

^a Admonendi sunt hic obiter, qui veram vocum Hebræicorum interpretationem indagare cupiunt, omnes istos varios sensus, qui quandoque sub eodem verbo concludentur, utcumque longe inter se distare videantur, omnes tamen

panſi, juxta ordinem formationis, immediate præceſſiſſe fluxus iſtos lucis, qui a luminariſus derivati, oculos noſtros attingunt, ipſaque luminaria nobis reddunt viſibilia; quinetiam ex horum magnificorum *οργάνων* ſpectabili pulchritudine, varioque uſu, conſpicue elucent Creatoris ſapientia, poteſtas, atque erga homines benevolentia; unde edocti ſumus autorem rerum mirari, timere, colere, a-

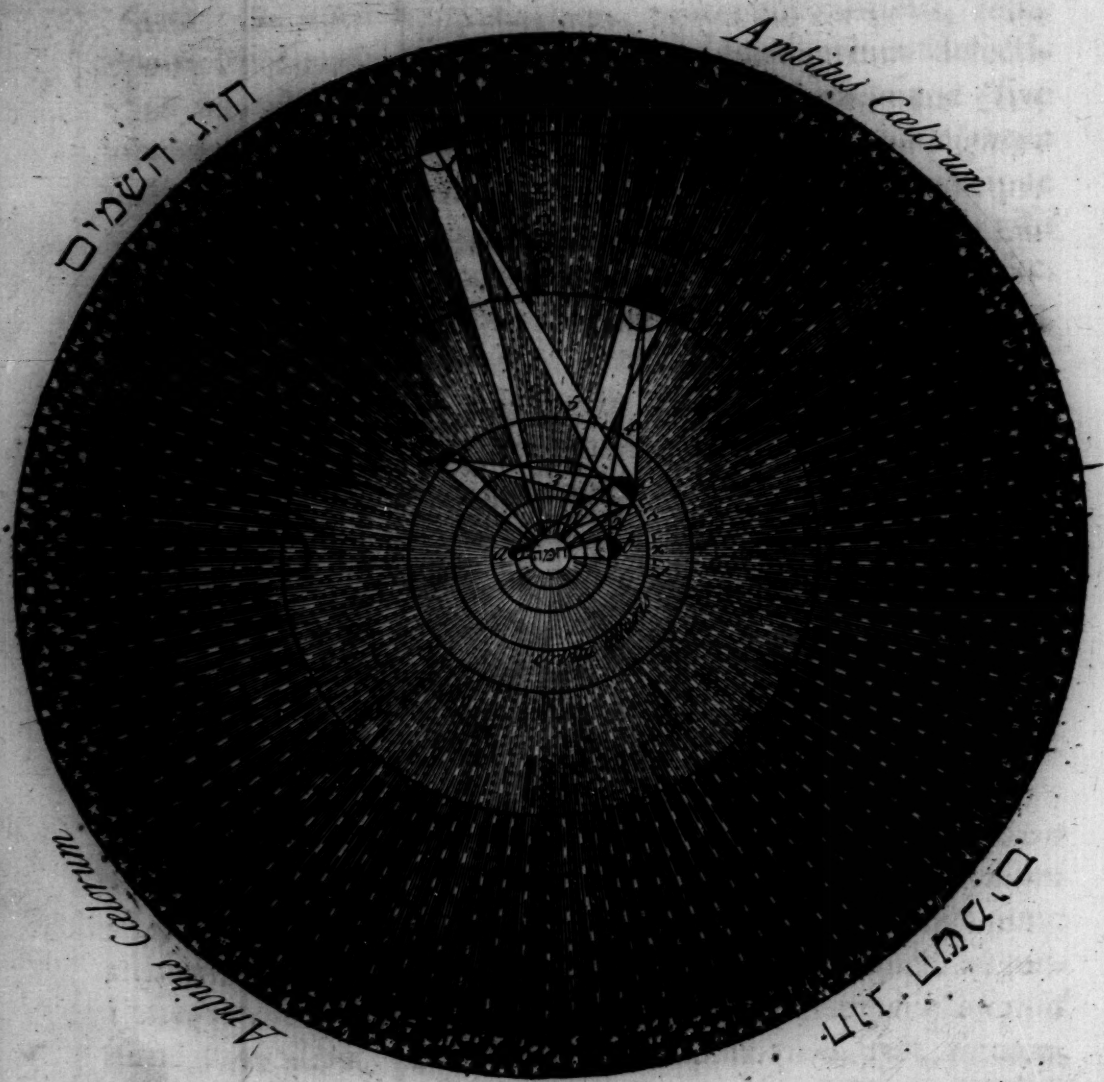
tamen iſti objecto convenire, quod per vocem illam primitus aut eminenter deſignatum fuit. Dico ad hanc propoſitionem confirmandam proferam exempla; unum ex Authoris noſtri locupletiffimo penu depromptum, alterum, quod obſervatio propria mihi ſuppeditavit. 1. *Job.* xxxvii. 9. וּמִמּוֹרִים. *Et a diſpergentibus* (LXX. ἐκ ἀνεμῶν) a loco diſperſionum frigus. xxxviii. 32. Numquid exire facies מוֹרוֹת remotiora ſigna in tempore ſuo. Radix eſt וּרָאוּ aut וֹרָה; ſenſus varius, prout, ventilatio, compreſſio, circumferentia, circulus, diſperſio, advena, diffracſio, diverſio extrorſum, introrſum, corona. At revera ſunt hæ מוֹרוֹת vel מוֹרִים maſſulæ aeris, ſive ſpiritus; hæ nempe ubicunque locorum, præ particulis lucis numero & actu valent, frigus efficiunt; nec eſt ventilatio quid aliud, quam earundem impuſus; hæ inter movendum & ſe & cuncta alia comprimentes, a circumferentia cœlorum (dum circulos ſuos peragunt) ad centrum detruduntur, & ab extremis diſperſionibus advenientes, intra אֶרֶץ ſolarem focum diffringuntur, ibique undique diſperſi ruruſus ad cœlorum ambitum feruntur; cum autem contrarium hunc motum, lucis a centro, ſpiritus ad centrum tendentium ſub forma radiorum caput ambientium adumbrabant veteres, inde וּרָאוּ, id eſt, radii ſpiritus intrantis, radiosque lucis exeuntis dividentes, pro corona uſurpatur. Vide Moſ. prin. pag. 30. & de Trin. Gentil. 78. Hæ autem aeris maſſulæ ut juſto numero, ordine, tempore, magnitudine, ex immenſo cœlorum promptuario emittantur, ſolius eſt Jehovah Elahim. 2do *Job.* xxv. 2. Faciens שְׁלוֹם pacem (pacificatum) בְּמִרוֹמָיו in excelsis ſuis (in loco projectionum ejus.) שְׁלוֹם autem (eſt autem in hoc loco part. præſ. paſſ.) quatuor dantur ſenſus, pax, retributio, veſtimentum, perfectio. Cuinam autem ſubjecto, & in quo ſtatu ſito, eminenter attribuendæ ſunt hæ proprietates, edocet hic locus SS. nempe aeribus in illa conditione, qua ad extrema cœlorum projecti, collocati ſunt; quem quidem locum ſimul ac provenerint, conflictus inter particulas lucis & maſſulas ſpiritus adeo elanguit, & pene facta ſit certaminis ceſſatio; earundem etiam inter ſe nulla extitit commutatio; dum utrinque ex æquo & datum & acceptum eſt; & eadem cœleſtis materia, quum jam extremos terminos ſyſtematis mundani occuparet totam rerum compagem, quaſi exterius eſſet veſtimentum, operuit & circumſudit; quinetiam ſimul ac ad hunc locum pervenerit expansio, abſoluta eſt & perfecta machina cœleſtis.

mare, & ejusdem verbis credere, promissis fidere; præterea, ex eorundem inter se situ & distantia & motu observatis, indicia & præsentia & προγινωσκαι hominibus fiunt, de anni tempestatibus, ventorum motibus, temporis divisione, mundi regionibus, luminarium defectibus &c. ob has, inquam, causas, ista phænomena (sive naturalia sint sive prodigiosa) quæ in *prænuncia pignora alicujus futuri exitus*, a Jehova hominibus (præcipue autem si e cælo apparuerint) sunt exhibita (e quibus visis & perpensis, de divinæ majestatis potentia, veracitate &c. fides fieret mortalibus) ab hac radice, dicta sunt ארת, quam vocem reddiderunt interpretes, *signa*; nec sane diffitendum est sub vocabulo ארת hunc sensum comprehendendi; sed ut sub eodem verbo primitus usurpato variorum concluderentur significationes, pro vario usu, aut agendi ratione ejus rei, quæ sub isto nomine designatur, nihil est obstaculi; prout in nota proxime procedente monstrari. Hæc vox ארת cum pro verbo sumitur, denotat *potentiam veniendi, ad locum quemdam aliquid portandi*; hinc *asinus* hoc nomine donatur quod quidem jumentum præ cæteris apud veteres in usu fuit, ad *vebenda onera*; hinc etiam Chald. ארתא *uxor, mulier*; quæ certis mensibus utero *gestit*, exacto tempore *onus in mundum edit*. Cum autem applicetur rebus *circulari motu*, aut se aut alia *moventibus* (prout iis de quibus nunc agitur) significat *ad punctum quoddam accedere, apportare*; cum *de tempore* usurpatur, *statuo tempore aliquid effectum dare*. Exinde formatur part. præf. ארת, *signum, aliquid veniens, sive indicatio, præmonitio rei jamjam venturæ*. At præ cunctis aliis rebus aptissime ad ignem cælestem orbibus *insitum* refertur. Est enim ignis iste
semper

BRITISH
9 JU 92
MUSEUM

Tabula secunda.

1.2.3.4.5. מזלוח *Fluxus lucis ab a, b, d, e, f. גילי Planeti, ad terram, c.*

semper mobilis, eodemque motu urgens alia movet; hinc pro eodem sensu ac hic usurpatur. *Dan. ii. 17.* *πῦρ fornax; locus ubi accenditur ignis, seu potius ignis ipse loco certo elucens;* quinetiam ad hunc usque diem apud Chymicos, *fornax quædam ad retinendum diuturnum calorem constructa, dicitur, athanor.* Nec Græcos fugit, notitia rerum, unde sumendus est radice huius sensus; *αἰδω, αἰδνε, αἰδω;* mons sæpe fulmine tactus; quinetiam hinc nomen *αἰδν* defluxisse vix dubito; filia Jovis; i. e. *ignis e foco solari eminens, intra eundem antea formatus;* at de vocabulo *αἰς* sive *αἰς* non est disputandum, quin sub hoc titulo ignem cœlestem, sive solarem focum designarint Græci. In honorem autem *septem focorum cœlestium, mensem septimum* gessisse nomen *πῦρ* putavit clarissimus Author noster. *1 Reg. viii. 2.*

πῦρ Designantur in hoc loco, sensuque primario, certæ illæ & statutz expansionis vires, e debita temperatura lucis & spiritus exortæ, quæ in diversis cœlorum sphaeris in cœlestes orbes agunt; unde eorum singuli pro uniuscujusque magnitudine, situ, & distantia a sole, tantum lucis & accipiant & emittant, & in suis orbitis tali motu (i. e. nec tardo nimis, nec nimis concitato) procedant, ut e mutuis eorundem inter se effectibus, variæ machinæ mundanæ operationes promoveantur & continuentur; præcipue autem ut telluris motus omnes (quibus moderandis omnes alii globi inserviunt) rotatio, progressio, declinatio ita dirigantur, prout optime animalium, & plantarum ibidem collocatarum usibus & saluti consulatur. Quandoque usurpatur hæc vox pro *certis periodis, quas luna, sæpius autem pro istis,*

quas *tellus*, dum motus suos peragunt, attingunt. Cum autem ex hisce peractis, tempestates anni, alteræ alteris, succedunt, & dividantur tempora & distinguantur, idcirco pro certis & statutis anni temporibus hæc vox usurpari solet.

Porro hæc מועדים sive vires expansi statuta, pendent ab ista ארת primaria, quæ inter poros solaris orbis subsistit; intra quam fornacem tantum spiritus admittitur, admissum in ignem dissolvitur, dissolutum sub forma lucis emicat, & per totos cælos dispergitur, ut ad omnes antedictos usus exequendos sufficiat; fuit igitur ארת sive actio per quam formatur ignis למועד in usum fixarum & statutarum virium expansi.

והיום Et in usum dierum. De formandis diebus jam dictum est; & cum e diebus componantur anni שנים, de his quoque fit dictum; solummodo tamen detur sensus radiculis hujusce vocis; significat, *repetere, successive renovare*; Hinc denotat quid *secundum*; annum, quo absoluto alterius vices recurrunt, & finiuntur; dentes, unicam humani corporis partem deciduam, & quæ de nova redintegratur.

Procedit octavus formationis actus. Compactis orbibus, intra solare corpus dissoluto spiritu, emissa luce, ac per intermedios fluxus, capitibus stellarum super imposita, necesse erat, ut, ad agendum super terram, lux ex istis orbibus jam fluere inciperet; & etiam, ne actus iste deficeret, ut lucis receptacula, pro ratione fluidi exeuntis, ejusdem generis materia de novo supplerentur. Sint igitur, inquit Elahim, ארת & מארת, ordo globorum cælestium, & ignis, lux, spiritus, jam motu donati, & in se mutuo agentes למארת in usum instrumenti unius;

a quo perpetuo formentur, suppleantur, sustententur, omnes fluxus, refluxusque lucis. At quo clarius hæc lectori pateant, inspiciendum est schema nostrum secundum; ad quod quidem explicandum pauca quædam sunt hoc loco attrectanda; licet, juxta ordinem formationis, eo usque nondum pervenerimus.

Systema mundanum totum plenum est; omne spatium præter id quod cætera corpora sibi vendicant, occupant aëres; corpusculorum aereorum (quæ omni sunt *συστοιχα*) tres sunt conditiones, secundum quas trifariam denominantur, *ignis, lux, spiritus*. Ignis cœlestis non alibi locorum, nisi inter solare corpus (non enim hic agitur de actu fulguris momentario) continuo formatur, nec aliud quicquam est, quam aeris substantia in minutissimas & non amplius divisibiles particulas dissoluta, & interno motu undiquaque exagitata, diciturque ° *חמה*. Hæ simul ac supra ignis sphaeram emergunt, lux nominantur, & quaquavorsum recta versus circumferentiam feruntur, & ^p *שש* (a cœli cultoribus ^q *עשתורת*) nuncupatur. Iste autem lucis fluxus, qui a sole recte & immediate derivatus, terram percutit, sub nomine *המאור הגדל* *fluxus lucis magnus, præcipuus, præpollens*, iste, quem a sole acceptum tellurem versus re-

° Inde *חמין Chamon*, *imago solaris*. Hujus formam petat lector, e tabula tertia; cui si dones faciem virilem, habes *Jovem Hammonem*, si foeminam, *Astartem cornutam*.

^p Componitur hæc vox e *שש* nomen, *conditio cali*, & *שש*, *recedere*, secundum Authorem nostrum.

^q *שש* *lucidus, nitens*, *חורר* *fluxus lucis, ductrix, exploratrix*. Hæc culta est sub imagine vaccæ rubræ; quandoque tauri rufi; cujus crines frontis crispipi, particulas inter sphaeram ignis varie agitas, color ignem, cornua exentes radios *קרנים* (unde corona) exhibebant.

flectit corpus lunæ, sub nomine ירח, distinguuntur; alii a planetarum globis גוֹלִים; alii ulterius progressi a stellarum fixarum corporibus intercipiuntur, & versus tellurem reperiuntur; hi autem כוכבים, illi מלאות denominantur; cæteræ particulæ lucis, quibus nihil est obstaculi, ad extrema usque cælorum הַשָּׁמַיִם feruntur.

Hic autem observandum est, has aerum particulas varia celeritate efferri, pro diversis cælorum spatiis, per quæ transeunt, cum ab igne primum assurgunt, vi magna & cursu rapidissimo *singulæ* provehuntur; dein ubi longinquius evaserint, impetu remissiore progrediuntur, atque inter se cohærere incipiunt, & quo longius a centro processerint, eo languidius feruntur, & magis atque magis conglomerantur, usque dum ad cælorum circumferentiam delati aliquamdiu ibidem stant pene immobiles; ibique depositis lucis & nomine & proprietatibus, & jam factæ aeris concreti massulæ, sive *spiritus*, מַלְאָכִים (quem sub nomine בַּעַל aut גַּבְרִיאֵל coluere cælorum adoratores) vi expansionis versus centrum contrario motu protruduntur, donec tandem ad ipsum אֶרֶץ solarem, focus redeunt: ibique de novo dissolvuntur, emicant, omnesque rotationes suas peragunt, & renovare pergunt.

Porro aeres ex hoc duplici & contrario motu inter se collisi, nuncupantur שִׁחִים, unde etiam vox ista cum de aliis rebus usurpatur, *confligere, motu contrario inter se collidi*, redditur. Hunc autem *conflictum* inter particulas lucis emissæ, & redeuntem spiritum, vel oculis nostris cælum per telescopium intuentibus, inspicere licet. Hunc autem undulantis fluidi motum tremulum

veteres exhibuerunt per figuram serpentis crispantis finuosa volumina caudæ; quem ipse etiam in radiis e זמרה effluentibus (vide figuram tertiam) quodammodo exhibere sum conatus.

Non autem abs re erit hoc loco observare, quam plurima vocabula, quæ officia inter homines tum civilia, tum bellica, tum socialia denotant, ab actibus variis cælorum esse desumpta. Ex. gr. Lucis est, præire, viam ducere, exinde מלך *rex, ductor exercitus*. Spiritus vim habet res loco movendi, itaque בעל *dominus* usurpatur pro eo qui inter homines potestatem habet alios (alicujus rei causa) mittendi, accerfendi. Ad eundem modum שמש, גר, ערך, &c. sensu ab actu aliquo cælorum mutato, de officiis, aut actibus humanis dicuntur.

Ne autem quæ modo de systemate mundano affirmavi gratis dicta, nullique innixa fundamento neotericis nostris videantur, pauca quædam de multis, quæ super hisce rebus a sacris scriptoribus citavit Author noster, in medium proferamus. De *mundi plenitudine*; Jerem. xxiii. 24. *Nonne cælum & terram ego מלא implens*. De *cælorum densitate*, simul & *fluiditate* Exod. xxiv. 10. חרקיע עמו לשחקים חוקים כראי מוצד *corpus, five substantia cælorum in puritate*. Job. xxxvii. 18. *expandes cum eo æthera, fortia sicut speculum fustum*. De *dissolutione aeris concreti intra focum solarem*, & *ejusdem emissiones sub forma lucis, atque per consequentiam circulatione quoque*. Job. xxxvii. 11. quem quidem locum operæ prætium erit, ut accuratius & pro vero vocum Hebraicarum sensu reddam. * *Ignis ad orbem solis spi-*

* Inde usurpatur, pro eodem sensu ideali, pro ista parte microcosmi, quæ haufit aeres crassiores, emittitque halitum. Hunc exhibebat Apis Ægyptiorum.

ritum intra se attrahens ^{ברי} *quicum purus ipse sit* [ignis] *aeres introeuntes æque puros efficit* ^{מגנו} *magno cum nisu onus sustinet* ^{עב} *massularum concretarum eidem incumbentium, nec tamen eundem de suo loco moventium, פיצ diffringit, & dispergit* ^{ענן} *coagulatos aeres* ^{אורו} *lucem suam; והוא* ^י *Et materia* [cælorum] *ad loca circuituum פך מתה פך* [⊙] *conditione sua ⊙ cursu mutatis, revertitur* ^{בתחולתו} *in choro suo לפעולם על-פני* [⊙] *ad operandum eos, [omne quicquid præcepit eis]* [⊙] *super facies vertentes חבל orbis* [⊙] *terra. De modo,* quo e *particulis lucis* sibi invicem *cobærentibus* formantur *massulae aereæ* Job. xxxvii. 16. *Nunquid scies עב* [⊙] *מפלשי* *instrumenta* (pro valore ^מ ^ט) a quibus *volvuntur pulveres* (nec enim vox ^{פלוש} ^{פלוש} unquam aliud significat, quam *cineribus aut pulvere involvere*) sive levissima corpuscula cælorum, donec efficiatur *massula concreti eris, five densitas*. Nunc autem prodeat nobilis ille vatis regii locus Psalm. xix. 1. [⊙] *sequen.* cui nihil simile aut secundum unquam protulerunt literæ Græcæ aut Romanæ. Quæ ibi verborum accurata proprietas! quæ simplex majestas! quæ perspicua brevitās! Hæc autem in

* Est part. novum, cum ^י in tertio loco ad denotandum effectum; unde autem sumpturi sumus ideam puritatis nos edocet quoque Solomon, Cant. vi. 9. ^{כחמה} *כחמה pura ad instar ignis solaris*; nempe in unaquaque alia cælorum parte, constat materia e mixtura spiritus & lucis, at intra focum solarem, ignis est purissimus.

^י Vid. Mos. prin. 126. [⊙] Vid. Mos. prin. 151. 165. [⊙] Vid. Mos. prin. 124. 135. 261.

[⊙] *Lucem suam*, i. e. foci solaris; lux enim semper denominatur ex eo loco, unde novissime venit. ^י Vid. fin. prin. 31.

[⊙] Pro sensu dato 1 Sam. x. 5, 10. LXX. [⊙] *Χορὴν προσφύων*. Chorus autem spiritus deorsum tendit, lucis autem sursum.

[⊙] *פנה* *Aspicere, respicere, vertere se, declinare.*

hujusmodi studiis tyronibus, primum sublimem hanc converforum cœlorum descriptionem verbum verbo (quatenus utriusque linguæ patitur diversitas) reddere conabor, deinde majore cum libertate latinitate donabo **השמים** Cœli **מספרים** instrumenta recensendi, enarrandi, gloriam irradiantis & opus manuum ejus instrumentum indicandi expansum. Dies diem excipiens profert **אמר** mandatum ejus & nox nocti succedens manifestabit scientiam. Non sermo & non verba, non est audita vox eorum; in omnem terram exiit **קום** substantia, materia; in extrema systematis mundani **מליותם** muta eorum signa. **לשמש** In usum lucis exeuntis posuit tabernaculum in eis; est autem tanquam sponsus egrediens e thalamo suo; gaudebit sicut robustus, ad currendam viam; **מקצה** a termino [unius] extremi cœlorum **מאוצו** locus scaturiginis ejus, & revolutio ejus super [altera] extrema cœlorum, & non est [quicquid] absconditum a **חמתו** particulis lucis ejus quæ calorem excitant. i. e. Materia cœlorum tam clare exhibet gloriam irradiantis, ac si in illis quasi in libro, de ea esset scriptum, & opus manuum ejus indicat motus ille a quo feruntur aeres. Quippe ex his & horum operationibus (terram inter omnes ejus motus sustentantibus & propellentibus) pendent dierum & noctium alternæ vicissitudines; quæ dum legia creatore sibi datæ perpetuo pareant, ejusdem bonitatem & sapientiam mortalibus demonstrant quorum, usui hæc omnia inservire voluit. Ordo tamen iste rerum adeo tacite, adeo tranquille procedit, ut sensibus nostris nihil exhibeat molestiæ, imo, ut observatum pene fugiat. Horum tamen substantia & motus cum cuncta compleant, & in omnia agunt, creatoris majestatem significan-

tius innuunt & demonstrant, quam si viva voce loquerentur. *Τὸ πᾶν* per cœlestem spatium se undique porrigenti, aeres, ac si essent ejusdem tentorium, tetendit: Qui quidem intra sphæram suam igneam, factus agilis, splendore amictus, & expansionis totius immensis viribus adauctus, ad instar sponsi ornatu suo nuptiali induti, & e thalamo prodeuntis, emergit, emicat, rapidissimeque per cursum suum effertur. Unde ad circumferentiam usque cœlorum delatus (quemadmodum curriculi sui spatium emensus athleta,) attacta tandem meta se iterum circumagit, & diversa semita regreditur; nec interim, dum gyros suos peragit, aliquid est in tota rerum compage, in quod vim suam non exerunt particulae lucis ex *אור* foco solari exorientes.

Hanc autem nostram naturæ operatricis explicationem, ne novitatis, simul ac falsitatis arguant e coætaneis meis quidam, mathematicis (scilicet!) demonstrationibus innixi, literarum autem Hebraicarum rudes, monendi sunt tales, hæc, licet nunc dierum pro portentosis habeantur, ne Græcos quidem suos, & Latinos (utcunque in rebus physicis balbutientes) omnino latuisse; qui, (quemadmodum & aliæ gentes) hanc machinam pro deo coluere. Mercurius Trismegistus prope finem. *Mens quidem opifex, una cum verbo circulos continens, & celeri rapacitate convertens suam in se machinam reflexit, eamque volvi a principio sine principio ad finem absque fine præcepit; incepit enim semper ubi desinit. Et legimus apud Platonem, Timæo. p. 478. 480. Edit. Basil. 1534. In medio mundi animam habitare, atque inde ad extrema se porrigere, agitantem omnia, seque in seip-*

seipsam convertentem, ad extimum usque mundi tergum pervenire. Lucretius, Lib. 2. v. 149.

At vapor is quem sol mittit, lumenque serenum

Non per inane me at vacuum, &c.

Qui plura vult hujusmodi ipsum adeat Authorem nostrum.

His præmissis, jam tandem in viam redeamus. Ex ultimo Elahim mandato didicimus, jam intra poros globi solaris, sive מאור, accensum esse focum ignis, sive אור; cum autem (prout antea affirmatum est) ex ea lege oriuntur omnes expansi motus, ut ^b crassiores aeres in locum tenuiorum irruerent, hinc factum est, ut istæ aeris spissioris massulæ, quæ solare corpus proxime attigerunt, a vi propulsiva expansi, intra sphæram ignis protrusæ sint, & ibidem actioni ejusdem violentissimæ subjectæ separatæ sint & in ignem liquefactæ; unde hoc consecutum est, ut, cum atomi atomos seriatim impulerint, tantum cœlestis materiæ sub forma lucis emitteretur, quantum sub conditione spiritus influxerit. Hinc igitur a centro effluere primum incepit lux, & per cœleste spatium undique scaturiens in solidos tandem orbes est impacta; a quibus repercussa in variis fluxibus terram petiit; & dum nova materies fonti lucis semper & continuo est suppetitata, in eandem agere perseveravit; & quousque integra mansura est rerum compages, perpetuo est actura. Pergit igitur dicere Elahim וידו למאור *sint spiritus, lux, & globi cœlestes in usum unius machine in se perpetuo agentis, ad formandam at emittendam*

^b Ab eadem hac lege pendent alterni cursus ventorum (quos vocant.) Etesiarum, aliique aerum motus de quibus tractare non est operis præsentis.

lucem. Notandum autem est, hanc vocem a priori מֵאֶרֶץ, formatione, (ideoque & sensu) differre. Hic enim radix אֶר in *participium* deflectitur, ex insertione טָ in secundo loco י; unde *actus perpetuus*, & *successive renovatus* designatur; (alia etiam mox occurrent exempla) est igitur אֶר *id quod perpetuo fluit*; (simul ac enim fluxus lucis *fistitur* fit תֵּשֶׁת *tenebræ*) hic additur terminatio fœminina (תָּ prout iri אֶרֶץ) & adjicitur מ ad denotandum locum actioni isti dehinc destinatum; denotat igitur hæc vox *instrumentum illud, variis suis partibus, nempe luce, spiritu & globis compositum, a quo perpetuantur omnes fluxus, refluxusque lucis*; sive, ut alio modo loquar, *machinam illam, materia, modo & loco constantem, unde, quomodo, & ubi continuo formatur, & reformatur lux.*

בְּרִקְעַת הַשָּׁמַיִם: *In expanso cœlorum.* Nempe motus iste operationes mundanæ machinæ omnes, & ubique locorum sustentat.

לְהַאֲרִיךְ עַל הָאָרֶץ: *Ad fungendum officium lucis super terram.* Huc omnia spectant, & in hunc usum sunt creata & formata; idcirco actu continuo revolvuntur aëres, rotantur globi, deducuntur fluxus lucis, ut telluris usui, & animalium ibidem habitantium, inserviant, dicit enim ea lux sola (sive ab אֶרֶץ solari emissa, sive a cæteris orbibus sit reflexa) quæ tellurem immediate attingit, in eam agat; ut tamen actus ille promoveatur & sustentetur, cunctæ partes cœlestis *automatæ* conspirant; nec si vel unicum membrum desideretur, effectus necessarios obtinere potuisset. E plenitudine autem spatii cœlestis perpetuantur aerum motus, ex his motibus formatur & emittitur lux, & lux pro variis ejusdem reflexionibus a

corporibus expanso insitis, juxta stabilitas naturæ leges, agit in terram; quibus autem modis partim jam dictum est, partim mox fusius declarabitur.

וְהָיָה כֵן: *Et juxta formam ab omnipotente simul & sapientissimo opifice excogitatam apte concinnata & ordinate disposita est rerum compages.*

Atqui in hoc loco notandum est, has tres voces אֵר, מֵאֵר, מֵאֲרֵר, cum res significant inanimatas, omnes pro more Hebraicæ linguæ fœmininam habere terminationem, nempe ת; at ut pluralis sint numeri, cum י ante ת desit, nemo unquam probavit, aut probaturus est. Quinetiam fieri non potuit, ut hæ voces ad litteram scriptæ per sacras SS. deinceps usurpentur (licet earundem plurima extent in aliis dictionibus vestigia) cum de machina mundana, de novo, & magis explicate jamjam tractaturus est Moses. Notandum est enim terminationem fœmininam ת nomini adjunctam, actionem sive proprietatem denotare; cum enim אֵר fluere significat, est אֵר fluxio, & מֵאֵר adjecto מ instrumentum paratum ad efficiendos fluxus lucis, nec tamen adhuc munere suo fungens; מֵאֲרֵר instrumentum idem non solum pollentia ad exequendum munus suum donatum, sed actu & re ipsa officium suum exequens at vox מֵאֲרֵר (qua jamjam usus est Moses) non instrumentum istud e globis & lucē constans designat, sed fluxum lucis in terram agentis, & ibidem diem (de quo mox plura) & formantis & regentis. Exinde necesse fuit Mosi cum de luce dicturus esset, ut terminatio ista ת deinceps omittatur. Nomina autem quibus ille primum est usus cæteris etiam divinis scriptoribus exinde fuerunt in usu.

ויעש אלהים את השני המארה הגדלים את המאור הנגל לממשלת
היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים:

Et fecit Elabim secundarum מארת *ordinem corporum*
fluxus lucis planetariorum, fluxum lucis principalem in
usum regiminis diei, & fluxum lucis inferiorem in
usum regiminis noctis, & fluxus lucis a stellis
fixis.

Quo ordine & in quem usum formati sunt aeres &
corpora aeribus insita generatim jam recensuerat Moses.
At quum variarum machinæ cœlestis partium variæ fue-
rint in terram agendi & ratio & tempus, idcirco hæc
omnia sigillatim explicare pergit. Inquit igitur, & fe-
cit Elabim.

Alterum lychnuchum, priori & ordi-
ne & potentia secundum; vox enim שני numerum ex-
primit tum ordinalem, tum cardinalem; at in hoc loco
priorem retinere sensum, demonstrat, substantivum sin-
gulare מארת. Lampadem autem huic lychnucho impo-
sitam, & fluxum lucis ab eadem ad terram usque deri-
vatum, sub nominibus לבנה & ירח designat lingua sa-
cra. Cum autem illa [lux lunari corpori impo-
sita] luce pallida & quasi albida splendeat; hic, [ירח
fluxus lucis exinde emissus, terram petens] una cum
globo lunari per cœlos iter faciat, (שמש enim fixum
manet suum tabernaculum) exinde deduci videntur sen-
sus idealis לבן albescere, & ארח iter facere. Job. xxxi. 26.
Et lunam (fluxum lucidum a luna de-
ductum) honorifice ambulantem.

Fluxus lucis a planetis. Cum enim hi fluxus
lucis

lucis a globis hisce derivati, tum lucis quantitate, tum virtute quæ in terram agunt, a stellis fixis defluentibus præpolleant, idcirco omne quod præ cæteris rebus *magnitudine* five *potentia* eminet, ab hac radice, nuncupatur נֹרָא. In horum cultum extructa sunt apud gentiles מִקְדָּשִׁים, *loca*, five *templa* his *magnis* dicata; atque idcirco in memoriam horum a mundi conditore factorum, ad ratum faciendum numini suum honorem, quem Jehovah Elahim subductum hisce luminaribus (ac si virtutes quædam insitivæ, instar mentium (græce δαιμόνες) iisdem necessario & inseparabiliter ineffent) nimis sæpe detulerunt gentes, & ne Hebræi cum his cælorum cultoribus sentirent, globulos quosdam, sub nomine מַלְאָכִים, hosce orbes & fluxus & forma & numero exhibentes, capitibus, columnarum עֲמֻדֹת (de quibus mox plura) in templo imponi, atque etiam ab Israelitis manicis vestium dependentes, circumgæstari jussit Jehovah.

1 Reg. vii. 17. Deut. xxii. 12. *audibz audibz* & *audibz*
 : למטה היום *In usum regiminis diei*, מטה est no-
 men substantivum fœmininum, cum præfixo *ad* deno-
 tandam potestatem, vim, jus imperii. De hoc autem
 imperio (cum, in dirigendo motum telluris, unde ori-
 untur vicissitudines noctium & dierum, & earundem di-
 latio & curtatio, constiterit) jam dictum est in expo-
 nendo sensum vocum להפיל בין היום ובין הלילה. Hic
 tantum observemus, diem esse eam aerum temperatu-
 ram, cui subjicitur hemisphærium telluris luci a centro
 prodeunti, pro tempore, oppositum; luci autem domina-
 tur הפאר היום *fluxus lucis præcipuus*; sive (pro
 sensu *היום*) *substantia fluxus* &c. quippe qui, durante
 die, ad superficiem telluris solus defertur; averfis nempe
 2 S aliis

aliis omnibus lucis fluentis a longè validiore, quo hic proruit ad terram, impetu.

ואת המאור הקטן למשלת הלילה: *Et fluxus lucis minor in usum regiminis noctis;* At eum solidum telluris corpus majori lucis fluxui opponitur, languidiores & minus potentes rivuli a corporibus lunari & stellaribus defluentes, cursus suos peragunt, terramque attingunt.

ואת הכוכבים: *Et fluxus lucis a stellarum fixarum corporibus.* In memoria continendum est lectori, non ipsa corpora solida cœlestia, sed demissos ab eisdem per cœleste spatium fluxus, quorum extremitates telluris superficie illiduntur, noctem & diem ibidem conficere. Corpora autem solida expanso infixæ, a fluxibus ex iisdem defluentibus, nominatim distinguit Jobus, xxii. 12. ואת כוכבי *caput stellarum.*

De hoc autem imperio diei & noctis, qui plura scire cupit, quibus nempe legibus fundatur, cujus sub auspiciis, & quibus ducibus res geritur, quinam sunt milites gregarii, quantæ copiæ, quæ turmæ itinera faciunt, quæ castra (sive stataria sint sive erratica) frequentant, quæ stipendia merentur atque alia hujusmodi, ipsum adeat authorem nostrum has res ulterius prosequentem.

ויתן אתם אלהים נרקע השמים להאיר על הארץ: *Et locavit eos Elahim in expanso cœlorum ad fungendum munus lucis super terram.*

ויתן אתם *Et locavit eos.* Materiam corporum expanso in situm fluido adhuc statu existentem, variis portionibus, pro magnitudine futura uniuscujusque globi mox formandi, in variis per cœleste spatium sphaeris, disposuit Elahim; ut ex his vi compressiva expansi jam consolidatis, quidam pro distantia eorundem a cen-

tro (i. e. pro vario lucis & spiritus agendi modo, & celestis materiæ, cui innatant, in diversis sphaeris, temperatura) varia celeritate celestia spatia transcurrerent; quidam etiam ad circumferentiam usque adeo removerentur, ut inter quiescentes pene particulas lucis & spiritus, starent immobiles; deinde unicuique orbi lumen suum (i. e. pro uniuscujusque orbis magnitudine) imposuit; adeo ut ex his omnibus apte dispositis, fluxus a luminaribus derivati, pro uniuscujusque & inter se invicem & a centro, situ, & magnitudine, tum in se mutuo, tum in tellurem agant, ut, pro legibus naturæ mox stabiliendis, cuncti mundanæ machinæ motus.

בְּדָקֵי הַשָּׁמַיִם In (atque idcirco ab) *expanso cœlorum*, per universum spatium operante, ita promoverentur & sustentarentur.

[לְהַאֲדִיר עַל-אֶרֶץ Ad fungendum munus super terram,] ut lux ad terram delata, ibidem cuncta sua officia exqueretur. Sunt autem ea quam plurima, & per magna, quæ summam tantum attingit Author noster; scilicet, ut, agendo in fluidam cœlorum materiam quæ terram proxime ambit, isti aeres, qui telluri, inter procedendum per circulum ecliptici, a parte anteriore se opponunt, tenuiores efficerentur; unde per leviores cœlos circumducatur tellus; ut, ex ejusdem actu alterno super utrumque polum, nunc hic, nunc ille, centro lucis super terram agentis, aliquando se subducatur, aliquando appropinquet; unde oriuntur variæ anni tempestates, atque aerum pro diversis tempestatibus, mutationes; quæ quidem ulterius etiam variantur, a vaporibus istis, qui ex actione particularum lucis, a terra elevati, in atmosphæram ascendunt. Quinetiam lucis operationibus

cuncta terrena corpora sunt obnoxia; huic singula suam formam debent. Hæc enim, ex immenso illo communi atomorum thesauro, e quibus hic orbis cum omni suo suppellectili conflatur, istas particulas ejusdem generis ad ædificanda ejusdem generis corpora, ita se-
ligit & componit, ut ex eisdem formati sint corpo-
rum tum vegetabilium, tum spiritum trahentium, duc-
tus & canales, suisque humoribus repleti, & isti humo-
res per ductus proprios impulsæ. Præterea e motu & ac-
tione harum particularum ad abyssum usque penetran-
tium, sursum feruntur (per varias stratorum fissuras)
aqueæ particulae, usque dum ad cacumina montium
pervenientes, in diem erumpunt, fiuntque fontium sca-
tarigines, rivi, flumina, mare, *Eccles. i. 7.*

Postremo, pro ratione effectuum lucis in hac nostræ
telluris sphaera, earumque virium quibus lux agit in cor-
pora terrena, creatæ fuerunt corpuscula (sive atomi) e
quibus ista corpora formantur; adeo ut si aut alia ef-
set horum corpusculorum aut forma, aut magnitudo,
aut etiam lucis alius, quam pro præsentis rerum statu,
agendi modus & vires, turbatus esset omnino & peri-
ret rerum terrenarum ordo & status. Ex his autem
multa, mundo tantum proposita, at Authoris nostri
summa sagacitate, & immenso labore ad umbilicum
(nullus dubito) perducta, ut in lucem haud longo tem-
pore sint proditura, magna me spes habet. Non autem
tam ductus sum cupidine res cognoscendi naturales, ut
hæc aëo conspicerem, quam ut ex hisce cognitis, quinam
sint actus & secundæ Sacrosanctæ Triados Personæ, qui
sub nominibus, *Luce, Irradiatore, Gloria Jehovah,*
Rege

Rege Gloria hominibus innotescere, & per typum vilis-
bilem significari se voluit, ediscam.

הַמֶּלֶךְ בָּיִת וְנִלְכָּה וְלִהְיוֹת בֶּן הָאֵל וְכֵן הָיָה וְכֵן אֱלֹהִים
בִּי מִנִּי

*Et ad dominandum in die & in nocte, & ad divi-
dendum inter lucem & inter tenebras; & vidit
Elahim, quod bonum.*

וְלִמְשָׁל. *Et ad dominandum &c.* De imperio noc-
tis & diei jam dictum fuit; nunc vero edocti sumus,
has ipsas dierum & noctium vicissitudines ex antedictis
causis pendere, & earundem effectus valere (lucis autem
magis per diem, spiritus per noctem) ubicunque terrarum
hæ vicissitudines successivè peraguntur.

Et ad dividendum &c. Ante absolutam
machinam, Elahim ipsos, inter lucem & inter tenebras
divisissæ, dixit Moses; i. e. materiam cœlorum sub du-
plici conditione, a centro ad circumferentiam, & e con-
tra a circumferentia ad centrum, bifariam distribuissæ:
post autem formatam tellurem, eandemque super axem
suum revolutam, lucem & tenebras eidem (has a tergo,
illam a fronte) incumbentes, sub novis nominibus *diei*,
& *noctis* designat; scilicet, ut hæc lux, & hæc tenebræ,
ab istis alteris centrum & circumferentiam occupantibus,
distinguerentur: nunc demum postquam omnibus nu-
meris absolutam sit mundi *αὐτομάτου*, effectus omnes illi
proprius attribuit; aitque, hoc non solum inter diem &
inter noctem, sed & etiam inter lucem & inter tenebras
dividere; hoc est, i. e. vi propulsiva expansionis, totam
cœlestis materiæ molem, a centro, ubi lux formatur,

ad circumferentiam usque, ubi densissimæ conspiciantur tenebræ, hinc, inde bifariam distribuere.

: וַיֵּדַע אֱלֹהִים כִּי טוֹב: *Et vidit Elahim quod bonum.* Significat hæc vox טוֹב *ordinem rerum servatum esse*, prout, contrarium ejus רַע *eundem esse turbatum.* Quemadmodum igitur dixerat Moses, Elahim variæ mundanæ molis membra ordinatim coaptavisse, ita nunc ait, absoluto jam opere toto, & per se agente, cursum rerum pro stabilitis a Jehova Elahim naturæ legibus, deinceps processurum esse.

Cum autem in tabernaculo Mosaico, cunctæ res, quæ ubique extant, ab ipso tertio cælo (puto secundum cælum esse domicilium beatorum Angelorum) usque ad hos nostros aëres inferiores, sub suis imaginibus sint adumbratæ (ad quas omnes explicandas, mortale aliquod ingenium, per se solum, nec aliud alicujus viribus innixum suffecisse, quis, ante tot rerum pene inscrutabiliū indicia a magno *Hutchinsono* hominibus prolata, unquam sperare potuisset!) nec symbolum aliquod ibidem collocatum suo caruit antitypo, hoc etiam (de quo nunc agitur) cœleste luminare per omnes suas partes, sub forma aurei lychnuchi, cum suppellectili sua, est exhibitum. Huic nempe scapus erat medius, sex rami, (quos fuisse fistulosos ad transfundendum oleum a centro usque ad extremitates ramorum, tum e voce קֶנָה *canna*, tum ex eorundem descriptione *Zech. iv.* autumare fas est) quorum unusquisque (ut & scapus ipse) ornatus erat suis lancibus & malo granato, cui infidebat (pro more istius fructus) corona foliolorum, ad instar radiorum, circulo dispositorum: quæ quidem omnia & singula, ignem centralem, fluxus lucis exinde emissos, lucem

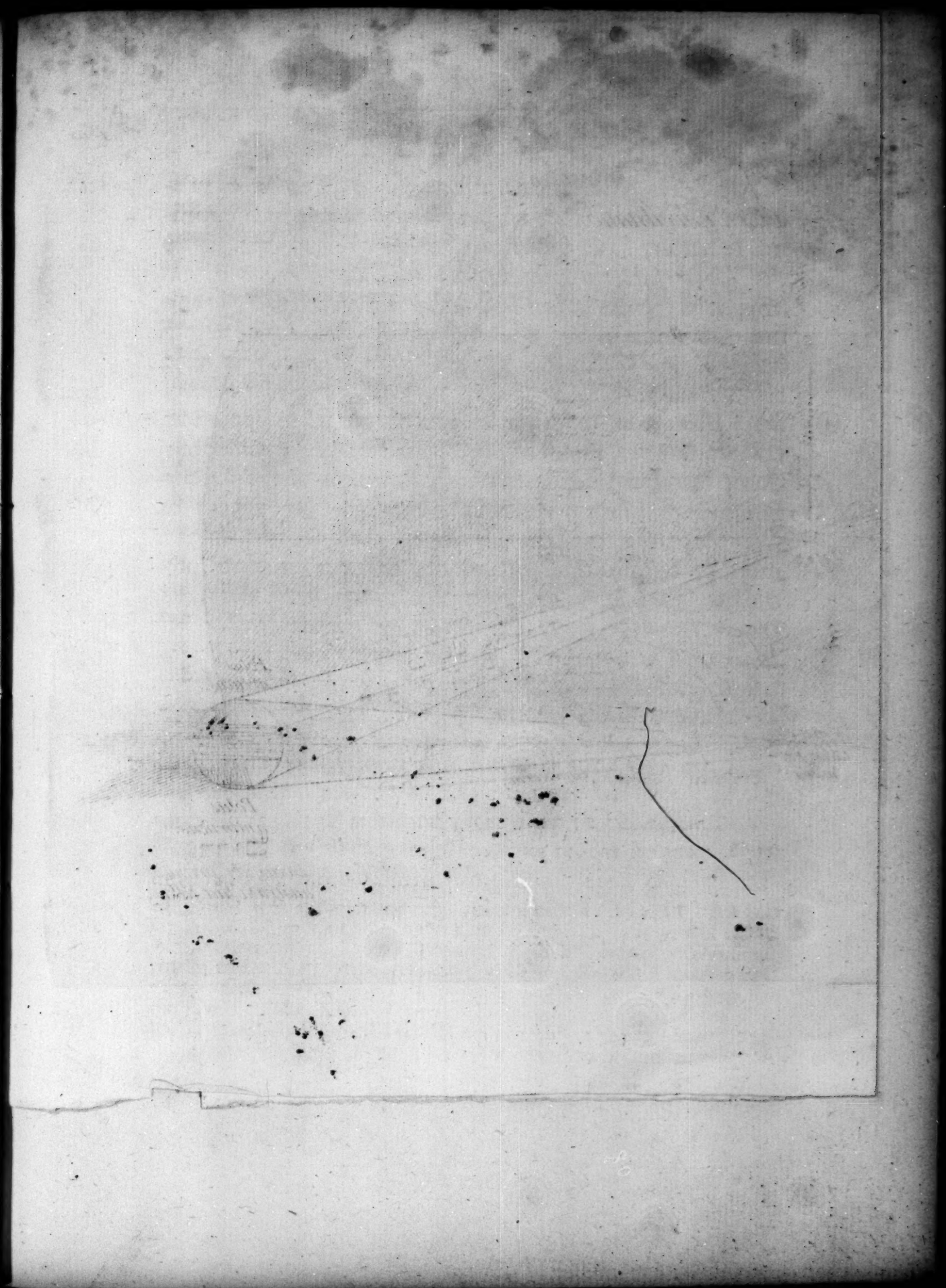
cem inter poros planetariorum corporum agentem, ipsos quoque solidos orbes, & lucem ex anteriore earundem parte radiatim dispersam, quodammodo intuentium oculis subiciebant. Quinetiam observanda est distinctio quæ Moses usus est, cum dicit, oleum in usum מֵאֵר fluxus lucis, jamjam fluxuræ; accensis autem lampadibus, cum lux & luce ipso actu effluente, usurpat מֵאֵר inserto, *Exod. xxv. 7. Num. iv. 9.* in quo ultimo SS. loco, ut & *Exod. xxxvii. 17.* occurrit vox alia sensus admodum cognati, מִנֵּר, composita ex מֵ & נֵר a נִיר quæ affinitatem quandam cum נִיר *fluere* videtur sibi vendicare; *instrumentum unde lux fluere.*

Expositis jam tandem, pro Mosaica historia, variis mundanæ machinæ partibus, una cum nominibus unicuique propriis, divinum scriptorem hæc omnia pro ratione formati mundi, & breviter (nimirum hæc omnia probe intellexerunt Israelitæ) & luculente enarrasse, iudicabit mecum lector. Quinetiam sædos istos errores, qui e versione LXX. virorum derivati, cunctas alias inquinnare, pro se ipse castigabit; istum vero præcipue, unde corpori solari suum motum attribuisse videntur sacra litteræ; e qua ansa arrepta, petulantes homunculi, scriptores sacros, tot calumniis, tot ineptiis petiverunt. At fileant isti, & his jam tandem suus redeat honos. Quæ autem super motu telluris protulerunt sacra pagina, omnia huc ad calcem operis relata esse volui; ut uno sub intuitu, possint conspici; vix dubitans, quin si mente nullis imbuta præjudiciis (re, fateor, inventu difficillima) concipiantur, multum ponderis habitura sint, ad amovendas istas opiniones, quæ animis recentiorum tam alte insederunt, de veterum circa res naturales ignorantia, & erroribus.

Aio igitur sacrosanctas affirmare. 1. Terram ea præditam esse forma, quæ ad peragendos motus suos optissima reddatur, i. e. spherica. *Job. xxxvii. 12. על-פני תבל ארץ super facies vertentes orbis telluris. Prov. viii. 31. תלה תלה ludens in orbe telluris ejus.* 2. Quo minus moveatur nihil esse obstaculi; *Job. xxvi. 7. תלה תלה suspendens terram super nihilum;* at תלה תלה reddi debuit, *constrictionem, restrictionem;* denotatque aeres istos, qui telluri inter procedendum se opponunt, efficiuntque ne motu *nimis concito* feratur; quemadmodum, os equi inter currendum restringit frenum, cursumque prohibet. 3. Reipsa moveri, per vocem תלה, sive תלה תלה; quæ quidem utrumque complectitur telluris motum, significatque tum rotare, tum per circulum procedere. *Psal. xcvi. 11. ישמחו השמים ותגל הארץ citro, retroque ferantur aeres, & per gyros circumrotetur tellus.* 4. Porro quum *duplex* sit telluris *motus*, voces utrique proprias seorsim usurpant; istum nempe, quo circa axem suum rotatur, per תלה *aspicere, se convertere, facies obvertere*, designant; qua quidem voce, perquam significanter exprimitur motus iste, inter quam

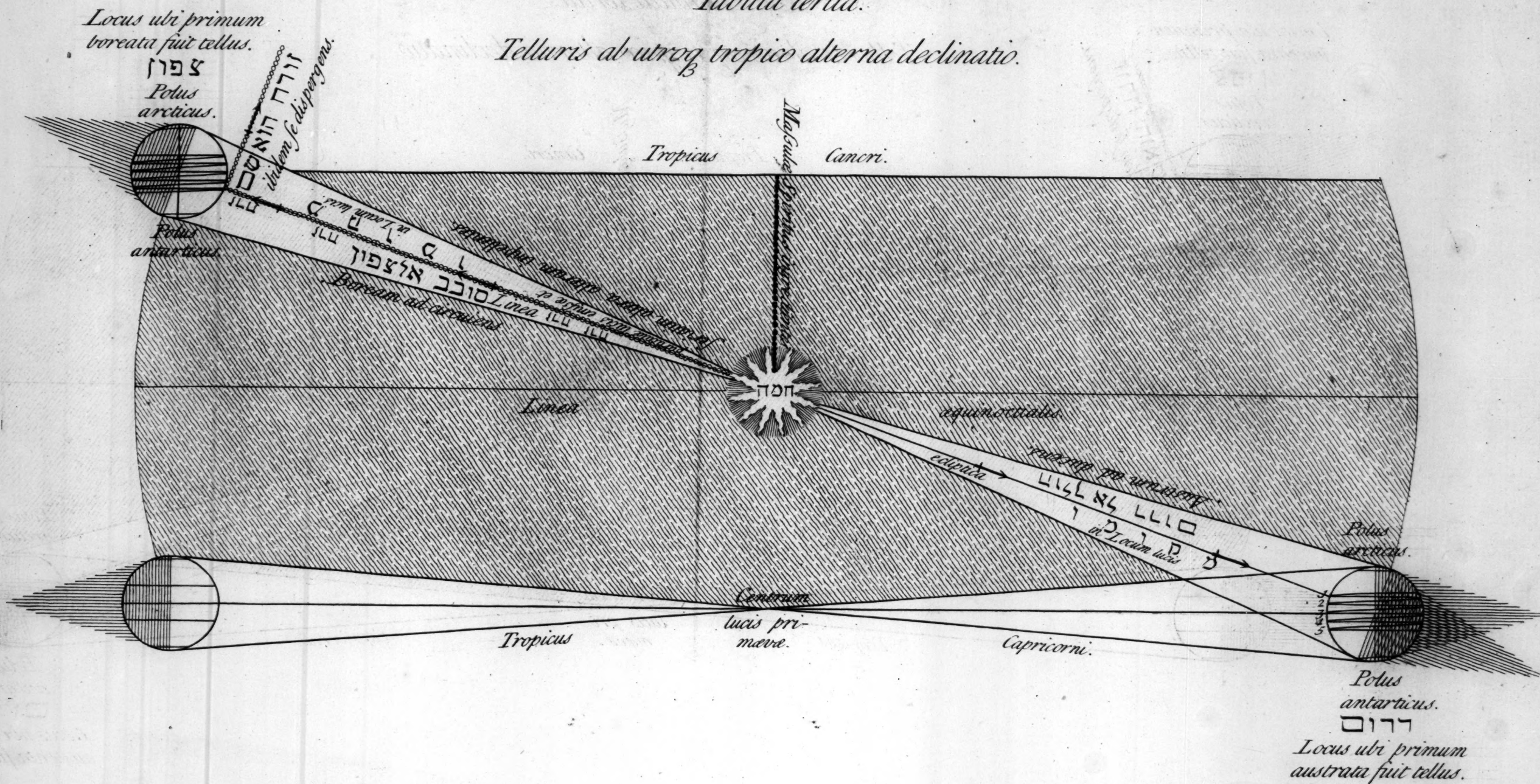
* Significat hæc vox motum quasi reciproce peractum ad hunc modum dicitur autem de subsultu cordis; unde etiam pro mentis lætitia sive exultatione usurpatur; prout etiam de actu isto per quem agitur corpus. *Prov. v. 18.* Cum autem utrumque hunc motum, istum nempe quo feruntur cœli, istumque quo fertur tellus, inter tripudiandum festis diebus gestulationibus suis quodammodo exhibuerunt & Israelitæ & Gentes, (illi in honorem Jehovæ Elahim, hi ad agnoscendum imperium *exercitus cœlorum*) idcirco ambo hæc vocabula (cum quibusdam aliis ejusdem generis) interpretes (qui hæc aut ignorabant aut pro vero verborum sensu reddere non audebant) *exultare, lætari* &c. promiscue reddunt; cum tamen proprie, unum de cœlis, alterum de tellure, dicitur, nec unquam a sacris scriptoribus inter se confunduntur.

pera-

Tabula tertia.

Telluris ab utroq tropico alterna declinatio.

peragendum, omnes suas facies, five segmenta, globus terrestris, aliam post aliam, nunc ad solem, nunc a sole, convertit; quinimo hæc vox telluri, primæ rerum se circumvertenti, primitus & eminenter applicatur. *Gen. i. 2.* Sic quoque *Exod. xiv. 27.* וישב הים לפניו בקד *Et reversum est mare ad aspiciendum mane*: i. e. lineam istam quæ ad partem telluris anteriorem inter tenebras & lucem ducit terminum, *mane* in tab. prima *Deut. xxiii. 11.* והיה לפניו ערב *Et erit ad respiciendum vespere*, i. e. simul ac istud terræ clima de quo locutus est scriptor, ad lineam istam, quæ diremit terminos lucis & tenebras, a parte telluris occidentali, se converterit; *vesperi* in tab. prima. Atque etiam de diebus in genere. *Psal. xc. 9.* כי כל ימיו פנו *Quoniam omnes dies nostri converterunt.* At cum de pluribus diebus continuatis five tempore diuturno fit mentio, ad quod demetendum necesse fuit ut partem aliquam notabilem orbitæ suæ annuæ confecerit terra, tunc usurpari solet vox קוֹף *circumire, per circulum procedere.* *Exod. xxiv. 22.* תקופה השנה *in revolutione anni*: 1 *Sam. i. 20.* לתקופות הימים *In revolutione dierum.* 1 *Par. xxiv. 23.* לתקופה השנה *In revolutione anni.* Inspice tabulam primam.

^a Hic observare liceat, ventum istum fere momentaneum, quem, si facies nostras soli orienti obvertamus, a tergo flantem, eo ipso temporis articulo, quo linea ista super orbis terrarum superficiem (meridianum vocant) cui nosmet insistimus, a tenebris emergens solem aspectat, sentire incipimus, oriri e motu spiritus in lucis locum ad punctum *mane* in tab. prima irruentis; qui quidem telluris convexam superficiem radens in nostra agit corpora, usque dum paulatim se versus solem inclinans id loci telluris, cui nos insistimus, huic spiritus impulsui se subducit. Quo minus autem huiusmodi spiritus statum sentimus, cum segmentum orbis, *vesper*, in tenebras vertitur, hoc est in causa; quod spiritus in vespertinam telluris partem agens a contrario spiritus deorsum fluentis motu opponitur; at in priori casu in tenuiores aëres sine ullo obstaculo irruiat spiritus. vide Mos. princi. p. 173.

Ipsa porro instrumenta (seu causæ) a quibus impellitur & inter currendum dirigitur terra, (est autem ipsa vox ארץ *terra* a radice רץ *currere* deducta) lucem nempe & spiritum, & utriusque in tellurem diversum agendi modum, disertis verbis proferunt; prout *Gen.* iii. 8. *רוח היום ad spiritum diei*; i. e. ad spiritum, in pileum lucis five diem, ad vespertinam terræ partem, irruentem dicitur autem *spiritus diei*, quia isti conditioni aerum semper parit & morem gerit. *Cant.* ii. 17. iv. 6. עד שיפוח היום *donec efflaverit spiritus in die*; nempe lucis est, five diei, spiritum in locum suum attrahere, spiritus irruere, quæ actio per פוח או נפוח designatur. Quinetiam cum ipsum locum in quem agit spiritus, indicant scriptores sacri, *Prov.* vii. 8. *בנשף בערב יום In exufflatione spiritus in crepusculo five mixtura diei*; illic, ubi, vergente die, agit spiritus impulsio. Ita quoque de progressu lucis, & ejusdem agendi modo, *Prov.* iv. 18. כאור נגה הולך ואור עד נכון היום *sicut lux, splendens, vadens & illuminans usque ad paratum diem*, i. e. sicut lucis particulæ e solari foco extrorsum protrusæ sub forma splendoris emicant, continuo cursu procedentes, & fluentes, usque dum ad superficiem telluris delatæ, pileum istum lucis ibidem efficiunt, quem *diem* vocamus. Media autem pars, istius pilei, five locus telluris ex opposito solem spectans, ubi lux * maximum spatium occupat, & potentissime agit dicitur *Exod.* xii.

* Hinc explicari potest iste spiritus actus, quem per menses æstivos sæpe sentimus; nempe, cum ventus a matutino tempore exortus, validius & validius usque ad horam tertiam pomeridianam (plus, minus) flare solet: deinde, vergente ad vespertinam diem, paulatim elanguescit, usque dum, cum dedecente luce, omnino sedatur.

41. עַם הַיּוֹם *corpus, substantia, robur diei*; ast versus vesperi, ubi fluxus lucis paulatim deficit, *Jud. xix. 9.* רָפָה הַיּוֹם לַעֲרֹב: *remisit se, [elanguit] dies, ad vesperandum.*

Ex hisce Scripturæ locis satis ample edocti sumus, spiritum a latere occidentali exufflantem tellurem impellere; lucem autem præire & ejusdem cursum dirigere. Quinetiam hi duo sub prædictis conditionibus, illa sunt instrumenta, a quibus universæ sectiones orbis terrarum, a polo ad polum ductæ, successive & alternatim, contrariis istis aerum temperaturis, quas *mane & vesperi* denominamus, offeruntur & subducuntur; unde etiam a Psalmista, *Psal. lxxv. 9.* hoc nomine insigniuntur, מַצָּא בֶקֶר וְעֵרָב: *Instrumenta (pro pollentia מַצָּא מַצָּא) quæ efficiunt exitum & mane & vesperæ super terram.*

Cum autem fluida cælorum materia sub gemina ista conditione tellurem circumfusa, eandem undique sustentet, idcirco, aeres, pro columnis quibus tellus est innixa, habentur, & a sacris scriptoribus, passim denominantur עַמּוּדֵי הַשָּׁמַיִם, *Columnæ aerum, sustentacula terræ*; hæ autem quatuor possunt numerari, ista nempe pyramis lucida, cujus fastigium solarem focum intrat, basis autem super terram fundatur; & tres spiritus columnæ, quæ telluri a tergo & ab utroque latere incumbunt. Quæ tamen in quam plurimas minores dividi possunt prout est videre f. 4^a tab. 1^a mæ. Ad has autem imitandas, istiusmodi columnas mucroniatis, quas Pyramides & Hermas vocant, erexerunt cælorum cultores; harum etiam columnarum aerearum symbola erant arbores *palme*, תְּמוֹר, quarum truncus (prout fertur) nullo pondere deprimi potest. Has igitur ob causas, ut Creatori rerum suus

Ipsa porro instrumenta (seu causæ) a quibus impellitur & inter currendum dirigitur terra, (est autem ipsa vox ארץ *terra* a radice רץ *currere* deducta) lucem nempe & spiritum, & utriusque in tellurem diversum agendi modum, disertis verbis proferunt; prout *Gen. iii. 8.* לרוח היום *ad spiritum diei*; i. e. ad spiritum, in pileum lucis sive diem, ad vespertinam terræ partem, irruentem dicitur autem *spiritus diei*, quia isti conditioni aerum semper parit & morem gerit. *Cam. ii. 17. iv. 6.* עד שיפח היום *donec efflaverit spiritus in die*; nempe lucis est, sive diei, spiritum in locum suum attrahere, spiritus irruere, quæ actio per פח aut נפח designatur. Quinetiam cum ipsum locum in quem agit spiritus, indicant scriptores sacri, *Prov. vii. 8.* בנשף בערב יום *In exufflatione spiritus in crepusculo sive mixtura diei*; illic, ubi, vergente die, agit spiritus impulsio. Ita quoque de progressu lucis, & ejusdem agendi modo, *Prov. iv. 18.* כאור נגה הולך ואור עד נכון היום *sicut lux, splendens, vadens & illuminans usque ad paratum diem*, i. e. sicut lucis particulæ e solari foco extrorsum protrusæ sub forma splendoris emicant, continuo cursu procedentes, & fluentes, usque dum ad superficiem telluris delatæ, pileum istum lucis ibidem efficiunt, quem *diem* vocamus. Media autem pars, istius pilei, sive locus telluris ex opposito solem spectans, ubi lux maximum spatium occupat, & potentissime agit dicitur *Exod. xii.*

* Hinc explicari potest iste spiritus actus, quem per menses æstivos sæpe sentimus; nempe, cum ventus a matutino tempore exortus, validius & validius usque ad horam tertiam pomeridianam (plus, minus) flare solet: deinde, vergente ad vespem die, paulatim elanguescit, usque dum, cum dedecente luce, omnino sedatur.

41. *חַיִּים הָיוּ* corpus, substantia, robur diei; ast versus vesperti, ubi fluxus lucis paulatim deficit, *Jud. xix. 9.* רָפָה הָיוּ לַעֲרֹב: *remisit se, [elanguit] dies, ad vesperandum.*

Ex hisce Scripturæ locis satis ample edocti sumus, spiritum a latere occidentali exufflantem tellurem impellere; lucem autem præire & ejusdem cursum dirigere. Quinetiam hi duo sub prædictis conditionibus, illa sunt instrumenta, a quibus universæ sectiones orbis terrarum, a polo ad polum ductæ, successive & alternatim, contrariis istis aerum temperaturis, quas *mane* & *vesperi* denominamus, offeruntur & subducuntur; unde etiam a Psalmista, *Psal. lxxv. 9.* hoc nomine insigniuntur, *מַנָּה בֶּקֶר וְעֶרֶב: Instrumenta* (pro pollentia *טָרָח*) *quæ efficiunt exitum & mane & vespere super terram.*

Cum autem fluida cœlorum materia sub gemina ista conditione tellurem circumfusa, eandem undique sustentet, idcirco, aeres, pro columnis quibus tellus est innixa, habentur, & a sacris scriptoribus, passim denominantur *עַמּוּדֵי הַשָּׁמַיִם*, Columnæ aerum, sustentacula terræ; hæ autem quatuor possunt numerari, ista nempe pyramis lucida, cujus fastigium solarem focum intrat, basis autem super terram fundatur; & tres spiritus columnæ, quæ telluri a tergo & ab utroque latere incumbunt. Quæ tamen in quam plurimas minores dividi possunt prout est videre f. 4^a tab. 1ma. Ad has autem imitandas, istiusmodi columnas mucroniatis, quas Pyramides & Hermas vocant, erexerunt cœlorum cultores; harum etiam columnarum aerearum symbola erant arbores *palme*, תָּמָר, quarum truncus (prout fertur) nullo pondere deprimi potest. Has igitur ob causas, ut Creatori rerum suus

constet honos, columnas *וְשֵׁנִי* *Sustentacula* Jachin & Booz septem globulos lucis radios reflectentes, *וְשֵׁנִי* capitellis suis sustentantes, in templo suo erigi, & ejusdem muris palmas arbores insculpi jussit Jehovah Elahim.

Sed & ipsam quoque telluris orbitam annuam, & five quem orbem magnum vocamus, apto designant nomine sacri scriptores, nempe *וְשֵׁנִי* *circulum quem continuo ducit tellus*. Cum autem apud Aegyptios istum actum celorum, per quem motus ille circularis teluris efficitur & sustentatur, referebat *agnus* (animal sacrum, quod & idcirco eodem nomine *וְשֵׁנִי* appellatum est) ob hanc, inquam, causam, jussum est Hebræis ut sub eodem nomine mactaretur, & festo paschatis omnium solennissimo comederetur; quinetiam ipsum festum ter sub eodem titulo celebratum esse legimus. *Exod. xxiii. 18. Psal. cxviii. 27.* Canaanæis etiam suum fuit templum, sub nomine *וְשֵׁנִי* *templum circulatoris per gyros*.

Denique (ne quid desit unde summam veterum istorum in rebus naturalibus scientiam agnoscamus) polorum nunc hujus, nunc alterius, versus lucis centrum alternam conversionem istius ævi homines non latuisse, patet, a templo illo *declinatori* dicatum *וְשֵׁנִי* *Jud. vii. 22.* apud Canaanæos. Sed hujusmodi testibus non

eget

Idem erat numen Græcorum Hermes, ac *וְשֵׁנִי* Canaanitarum. *Jos. xiii. 27.* nempe vis illa aerum propulsiva, a quo per aeres, a persequente spiritu, corpora provehuntur, aut manu aut aliquo alio modo projecta, postquam eisdem subducta est manus aut instrumentum projectionis; hinc alæ pedibus & capiti Hermarum sunt affixæ. Quinetiam sedem huic numini, verisimile est, vetustissimum illud monumentum apud nos *Stonehenge* dictum dicatum esse; ejus Saxorum intus ordo ad instar pyramidum saxis mucroniatis constat.

Nullam fuisse insignem aerum actionem, cui apud Gentiles dicatum non fuit

eget causa nostra, huic libenter patrocinantur Reges & Prophetae. Quae de caelorum conversione senserunt Israelitae ex sublimi illo loco regii Psalmistae nuper citato jamdudum audivimus; nunc demum Solomonis verbis animum attendamus, magni patris magni filii, regis potentissimi, vatis insignis, poetae grandiloqui, philosophi nulli secundi; ad cuncta igitur confirmanda, concludenda, & ut feliciter consummetur hoc opus, accedat tandem illustris ille locus Concionatoris, in quo telluris motus, movendi cause, causarum agendi modus, planities per quam, & termini inter quos movetur, & utriusque poli alterna declinatio, aperte & expresse proferuntur. Sensum autem hujusce descriptionis lectori conspiciendum pro virili reddere conabor, nihil sollicitus de elegantia verborum meorum.

Concionandi exordium sumit Ecclesiastes ex hac observatione; cuncta scilicet quae *in vno* (& per consequentiam ejusdem operationibus) subjiciuntur fluxu quodam (is est sensus *in vno* vide Trinitatem Gentilium, P. 90)

fuit suum templum, e centum fere prolatis exemplis fide probavit clarissimus Hutchinsonus in tractatu suo, *The Trinity of the Gentiles* dicto.

Cum sub eadem voce Hebraea varii sepe concludantur sensus, unde hoc factum est, jampridem patrum indicavi, ast alia fuit etiam causa; nempe cum nomen aliquod rem aliquam sensu primario denotans, aliis etiam rebus, quae quodammodo cum re ista primaria, aliquam habebant relationem, aut conditione aut alio quovismodo eandem imitabantur aut exhibebant, postea fuit inditum. E. G. *WU*, quatuor habet significationes; 1. *Augurari, divinare, res futuras praevidere, aliisque praenunciare*; cujusmodi quidem scientiam sibi vendicare, solius est Jehovah Elahim. Quis autem ille fuit, qui hanc sibi primum e rebus creatis arrogare ausus est, non opus est ut dicam; cum autem praestigiator iste sub forma serpentis latuit, cum protoplastas fefellerit: idcirco, idem illud nomen, isti animali est attributum; deinde cum haec bestia aenea sub imagine primum fusoris arte sit exhibitum, idem illud nomen istud quoque metallum indicabat; cum autem ad turpitudinem partesque

p. 90) retro, citroque ferri, & circumvolvi; quinetiam ipsos homines (rerum dominos, & quorum usui cuncta subserviunt) simul ac partes suas peregerint, scenæ subduci, & ex omnibus suis facultatibus ne minimis quidem reliquis secum deportatis, cuncta post se, in usum generationis proxime succedentis, relinquere; dein pergit hocce modo; *הוּרָה generatio, הוּרָה ingreditur, הוּרָה eadem generatio כִּנָּה discedit.* i. e. Materia ista, e qua corpora humana, (unaquæque in generatione sua) formantur & sustentantur, ex *מִרְמָה* five promptuario corpusculorum humi vegetabilis, a particulis lucis five *שֵׁשׁ* in eadem a gentibus colligitur; & rursus, simul ac ista corpora dissolvuntur in eandem communem molem regeruntur; *הוּרָה Tellus, autem הוּרָה quoad usque mansura est עֲמִרָה sustentatur,* i. e. inter omnes suos motus,

inferiores denotandas usurpatur, ex eis, quæ modo dixi, cur hoc factum est, colligere quis potest. Ita cum integritate sua, ab uxore sollicitatus, Adamus deciderit, idcirco *הוּרָה* & *מִרְמָה*, quorum istud, *conculbidum maritalem*, hoc, partes mulieris obtegendas, sensu adhuc integro & honesto significabant, post lapsos protoplastas, pro iniquitate & seductione, usurpantur. Sic, *הוּרָה* est, *virtutes infitas exerendi facultas*; proprie & primario dictum est de actu rationali animæ humanæ, at post depravatas eorundem mentes, & miseras humano generi exinde obortas, sumitur pro *verumna, pravitate, & contritione*; unde fit etiam, *הוּרָה*, vox lugentis, i. e. lamentantis. *הוּרָה*, ob cultam a Gentilibus semper *circulantem* aerum materiam, idemque nomen idolis eorundem inditum, usurpatur a sacris scriptoribus, (dedecoris causa) pro *seniores, pollutione*. Ob eandem forte causam, *הוּרָה* & *מִרְמָה* (de quorum sensu recto & principali jam dictum est) pro *maledictione* sumuntur. Sic denique *fluxus* iste (Vid. *Trinitatem Gentilium*, p. 90.) per quem *commiscentur* aeres, dicitur *הוּרָה*; sed cum *fluxus* iste, sub eodem nomine, a Gentilibus, pro numine sumptus est, & cultus, idcirco vox eadem, cum *הוּרָה* emphatica præfixa, *הוּרָה* (ipse Bel) quandoque significat, *ipsa vanitas*, & in hoc loco, sensum retinet originalem; & reddi debuit, *ipse fluxus*.

Est participium temporis præsentis; denotans actum *successive & continuo* effectum.

Est part. temp. præf. in usum *continuæ ejus durationis*.

rotationem,

rotationem, progressionem, declinationem, quoad usque cunctæ generationes humani generis successive eandem habitaturæ sunt, a fluida cœlorum materia, sustentatur. Quo modo autem hi motus efficiuntur, in ordine & pro præsentis concionis suæ tenore, narrare pergit Concionator. *וְהָיָה הַשֶּׁמֶשׁ* *Et dispergitur lux*, i. e. Idcirco lux solaris a spiritu solarem focum ingrediente extrorsum propulsa (vide Tab. tertiam.): Primum de centro, deinde per cœleste spatium intermedium, protruditur, usque dum (atomi atomos seriatim impellentibus) terræ facies sibi oppositas pertingit (vid. tab. tertiam.) *וְכֵן הַשֶּׁמֶשׁ* & *discedit lux*, i. e. eaque super axem suum revolvente, lux, ex hoc nostro hemisphærio discedens, alterum ingreditur. *וְאֵל מְקוֹמוֹ* *in locum suum*; componitur e *מ* significante *locum* & *קוֹם* *substantia*; i. e. *spatium alicujus rei substantiam includens*; *locus in quo quis vel quid stat*; hic autem designat spatium istud lucidum, seu pyramidem particulis lucis repletam, cujus vertex ignem centralem, basis autem terram attingit, (vid. tab. tertiam.) *וְשׂוֹאֵף* [*lux*] *continuo recedens* (ubi reflectitur a superficie telluris) *in locum suum* [*אל מקומו*] *continuo*

¹ Exprimis hæc vox actum istum, per quem particulæ alicujus fluidi, sequentibus antecedentes seriatim impellentibus, opposito cuidam solido impinguntur, & exinde (manente eodem progressionis modo) quasi a centro recedunt. Hic autem usurpatur pro exitu particularum lucis a centro sive loco solis; mox autem pro eorundem recessione a superficie telluris. Vide tab. tertiam.

^m Videtur esse part. præf. vox *קוֹם*, pro sensu jam dato; proprie autem de luce usurpatur.

ⁿ Est part. temp. præsentis. Sæpius designat eam conditionem lucis, unde recedens *admittit spiritum* (unde vox eadem pro actione animantium *spiritum* vel quid aliud *insurgentium* usurpatur; unde forsitan vox anglice *to sup*) at hoc in loco indicat actionem lucis in lucem.

admittit

admittit lucem proxime sequentem. שׁוֹמֵר הָאֵשׁ הַזֶּה
continuo [est] *dispergens materiam ibidem*; i. e. ex sui ip-
 sius in se continuo impulsu istas particulas, quibus inter
 fluendum opponitur telluris superficies, exinde extrof-
 sum sive sursum recedere cogit (*inspice tab. tertiam*)
 ° הָאֵשׁ הַזֶּה *continuo ire faciens, ducens* [terram] ° אֵל־דָּרוֹם
 Est participium passivum temporis præteriti, nec (pro
 sensu vocis Hebraicæ) aut Latine aut Anglice, satis com-
 mode reddi potest; verbum verbo redditum, ita sonaret;
ad austratum [suum] i. e. ad eum locum cælorum,
 ubi primum *austrata fuit* tellus; *to the southed*; *to the*
place where it first had southed. At de hoc mox plura.
 Apparet e tabula tertia inspecta, eo ipso temporis arti-
 culo, quo tellus transit punctum æquinoctiale (quod oc-
 cupat in nostro schemate, centrum solis) eandem versus
austratum suum deferri: ° אֵל־דָּרוֹם *est continuo circuiens*
 ° צָפֹן *ad boreatum suum* (est part. pass. præter. ad instar
 formationis & sensus דָּרוֹם) i. e. & simulac attigerit ul-
 timum gradum declinationis suæ australis, relicto tropico
 perpetuo incipit redire per circulum eclipticum, donec
 tandem ad punctum æquinoctiale accedens, pergit iter
 suum conficere versus *suum boreatum*, (sive locum ubi
 primum *boreata fuit*.) ° צָפֹן *perpetuo circuiens* ° צָפֹן *circu-*
lum; i. e. lineam eclipticam; est autem צָפֹן nomen sub-
 stantivum. הָאֵשׁ הַזֶּה ° דָּרוֹם *ducens continuo spiritum*; i. e.
 lux,

°°°° Sunt part. temp. præf.

° Tē 1 tertio loco insertæ hæc est vis; ut semper designet actionem præ-
 teritam, sive ante istum rerum statum, de quo tunc agit scriptor, peractam;
 1 secundo autem loco, prout sæpius observavi, actum continuum, & tunc
 temporis, cum de ea fit mentio, existentem denotat; cujus generis voces sunt
 multæ quas pro nominibus substantivis sumunt lexicographi; veluti דָּרוֹם (unde
 fit

lux, cœlos attenuando, parat viam spiritui motui lucis morem gerenti: ועל סביבותיו & *super circuitus ejus*. Est autem סביבותי, *novum participium*, ex insertione טז in tertio loco natum; scilicet, ad *denotandum effectum*; hi enim circuitus, alternis quibusdam circuitibus originem suam debent; nempe, lucis, a centro ad circumferentiam, & spiritus a circumferentia ad centrum, delatorum; qui quidem motus ætherum oppositus omnium aliorum motuum causa sunt & origo; e cujus effectibus unus est, istæ circuitiones lucis super terram, quas includit vox סביבותי; hæ autem ad hunc modum ducuntur. Si radius lucis recta a solis centro ad terram usque delatus, ad instar penicilli, circuitus lucis (sive centri lucis super terram) delineare potuerit, tunc circulos istos (sive potius lineam istam spiralem) quos inter tropicum utrumque (i. e. istos tropicos, qui super terræ globum notantur) ductos exhibent in tabula tertia, numeri, 1, 2, 3, 4, 5. (sunt autem revera tot, quot gyrationes in anno perficit tellus) describeret; שב הרוח, *revertitur spiritus*,

fit novum participium רווח, *vapor, effectus, spiritus*) קום, יום, חון, בורל, קום, יום, &c. Hæ duæ regulæ de particulo ך permagno erint usui tyronibus inter legendum Scripturas Hebraicas.

¹ Cum in hac voce duplicetur secunda radicalis, quæ mea sit super hac verborum formatione sententia, proferre liceat. Videtur mihi denotare actum sive motum quodammodo duplicem; e. g. בלל est *inter fluendum commisscere*; ac בללל denotat *motum fluidi duobus contrariis cursibus delati, & exinde factam commissionem*. Sic quod attinet ad סבב in hoc loco; primum peragitur circuitus ab uno tropico ad alterum, deinde fit recursio ab hoc altero tropico ad priorem, unde circuitio fit duplici & contrario motu; ita pro eodem sensu, usurpatur eadem vox, pro duplici circuitione lucis & spiritus se convertentibus ad circumferentiam. Ita quoque אפף circulatio materiæ cœlestis ad solarem focum ex irruente spiritu & emissâ luce, facta. Fortasse etiam hæc loquendi formula designat etiam actum sæpius repetitum, sive renovatum; veluti cum per eundem circulum, itur & reditur; aut etiam motum aliquem circularem.

i. e. spiritus lucem, suum ducem, proxime a tergo sequens, ejusdem vestigiis insistit, & super eosdem illos circulos (sive lineam spiralem) quos in telluris superficiem duxerat radius a centro productus, itque reditque; nempe ab uno tropico ad alterum, & vice versa.

Exposito jam tandem, pro vera vocum Hebraicarum significatione, insigni hoc Solomonis loco, age, jam periculum faciamus, an e *Mosaicis principiis*, deduci possit notitia causarum, unde hos motus peragit tellus, & propter quas inter utrumque tropicum semper suos efficit gyros, nec unquam ultra hos terminos, per immensum æthereum campum feratur.

Scias igitur, lector, spiritum pro variis locis, quibus applicatur ejusdem impulsus, trifariam in tellurem agere; nempe, a tergo, a latere occidentali, & vicissim ab utroque polo. Nunc autem finge tibi telluris globum, a duplici solum impulsu, hoc, a tergo, illo, lineæ cuidam ductæ a polo ad polum incumbente, per planitiem quandam delatam esse e parallelo subter planitiem æquinotialis exporrectam, & ad distantiam $23^{\circ} 30'$ eidem subjacentem. Hanc autem planitiem exhibet tibi (in tab. tertia) tropicus Capricorni. Manifesto apparet, quousque duplex ille spiritus impulsus in terram egerit, telluris globum per eandem hanc planitiem circuiturum esse; quinetiam perpetuo fruituram esse æquinoctio. At post peractum unum, alterumve cursum, finge tibi, simul ac pervenerit ad punctum istud, ubi ad solstitium æstivum sitam vides tellurem, impulsus spiritus (ex æquo huc usque utrique polo impressum) aliquam ob causam, ad hunc modum fuisse mutatum; nempe, usque ad distantiam $23^{\circ} 30'$ subductum esse a polo arctico, & tot gradibus

gradibus ultra polum antarcticum processisse, & eodem modo telluris globo incubuisse, quo nunc agit pro presenti rerum statu, cum ad solstitium æstivum sita est tellus; sive illo modo, quo vides in tabula tertia conum umbrosum, cujus basim solem recta aspicit, terræ incumbere: Quid (rogo) exinde sequeretur? scilicet, tellurem non amplius per antedictam planitiem delatum iri, sed e vi spiritus incumbentis descensuram esse (ac si vertex ejus manu impelleretur) versus alteram istam planitiem (quam tibi exhibet planities æquinoctialis) priori supereminentem; facto, ad locum ubi coepit ascendere, inter utramque planitiem, angulo $23^{\circ}.30'$. Animadvertendum autem est, situm tamen polorum nullam e mutato ad hunc modum spiritus impulsu mutationem esse subiturum; cum enim e prima spiritus actione revolvisset globus, idcirco axis, sive linea ducta a polo ad polum, pro immobili est habenda; ut quæ constiterit a punctis, quorum nullum extra suum spatium moverit, sed unumquodque intra locum suum circumgyrata sit. Motui autem telluris inter ascendendum ad superiorem istam planitiem, favit quoque lux ista, quæ versus polum arcticum, leviter perstricta globi superficie, ulterius delata, aeres attenuando, telluri viam paravit. Per hanc igitur lineam (quam nunc Eclipticam vocamus) procedat terra, usque dum planitiem æquinoctialis attigerit, atque perpetuo inter ascendendum, subducatur se paulatim polo antarctico extremas istius lineæ, quæ impulsu spiritus designat; & e contrario, altera ejusdem lineæ extremas paulatim versus polum arcticum accedat; unde factum fit, ut simul ac ad punctum æquinoctiale tellus pervenerit, utrique polo ex æquo incumbat spiritus; nempe eo-

H

dem

dem modo ac & antea incubuerit, cum in inferiore illa planitie delata fuit tellus. Quid exinde sequeretur? Dices forsan tellurem, pro hoc situ, debere per planitiem æquinoctialis deinceps deferri. Imo, ita profecto se res haberet, si e statu quiescenti ab isto puncto cursum suum orfura esset tellus; at memoria tenendum est, terram jamdudum per amplum curriculi sui spatium, e quo tempore a meta evolavit, percurrisse; atque etiam *inter currendum* punctum æquinoctiale attigisse; unde pro velocitate jam conquesta ultra nodum suum, ut deferretur, est necesse. Hoc igitur calculo sublato, feliciter cursum suum explicare pergat globus terrestris. Et jam finge tibi, lector, impulsus spiritus paulatim subduci polo antarctico, & ex æquo versus alterum polum procedere, usque dum ad solstitium hyemale delata tellure, eodem modo in eam agat spiritus impulsus, quo, a solstitio æstivo, versus planitiem æquinoctialis protrusa est. Quid inde sequeretur? nempe, tellurem nunc vicissim retro versus planitiem æquinoctialis descensuram esse; atque deinceps, quousque per aeres esset natatura, ab alternis spiritus impulsu, nunc in hunc, nunc in illum polum agente, huc, illuc, a tropico ad tropicum, gyros suos perpetuo eodem more esse confecturam.

Nihil autem jam restat, quin ut causam proferamus, unde factum est, ut spiritus impulsus, pro alio more in terram egerit, ac antea egisset in eandem, dum per planitiem illam $23^{\circ} 30'$ planitiei æquinoctialis subjacentem delata fuit. Ea autem fuit translatio centri lucis primæ, die post creatam rerum substantiam quarto, e planitie illa, planitiei æquinoctialis $23^{\circ} 30'$ subjacente, in solare corpus, quod tunc temporis in planitie æquinoctia-

lis situm est. Quemcunque igitur locum planitiei istius inferioris, telluris globus tunc temporis occupavisset, cum solari corpori lux est indita, ibidem exinde foret ultimus ejusdem versus istum tropicum declinationis gradus, aut apsis; sive, ut Solomonis verbis loquar, illuc situm est istud punctum, ubi primum *austrata fuit* tellus. Hoc certum est, expansionem istam cœlorum, quam ante Formator orbis, motu suo sustinuit Elahim, multo aliter & vehementius in terram egisse, quam nunc solet; cum & spiritus impulsu, intra spatium vel unius diei in abyssum aquæ sint protrusæ, & ex actione lucis semina plantarum ab Elahim humo commissa, ubique terrarum germinaverint. Quinetiam ad hos effectus perficiendos aptissimus videtur iste telluris situs, e quo uterque polus luci obijciatur; aio, igitur, centrum lucis primævæ ita fuisse positum, & lucem in hunc modum per tres primos dies in tellurem egisse; quarto demum die solari corpori esse inditam, unde animalium mox formandorum saluti deinceps consuleretur. Fortassis etiam phrasis ista, *Job. xxxviii. 17. מְדַשֵּׁק אֶרֶץ מְדוּרָה* in *quiescendo* sive *morari faciendo tellurem ad locum ubi austrata fuit*, denotat ejusdem intra idem fere spatium revolutiones, & quasi pausam, quas ad solstitium æstivum (ut & ad brumale; præcipue tamen ad æstivum solstitium, sive aphelion suum) ad aliquantulum temporis facere visa est; quæ quidem duo cœlorum loca, multo magis proprie, pro Hebraico more, *terristitia*, quam *solstitia*, nominari possunt.

Restant & alia quædam naturæ operatricis phænomena, quæ ex iisdem hisce Mosaicis principiis explicari possunt, quæ digito tantum indicare sat erit. Primum enim manifestum est, cum radius unusquisque lucis, ad instar

pyramidis quadrilateralis, inter procedendum a sole, divergit, ut, ad spatium duorum milliarium a solari foco, aeres quadruplo sint puriores, quam ad spatium quatuor milliarium, & quadruplo puriores ad spatium quatuor milliarium quam ad spatium octo milliarium, & deinceps per remotiores coelos usque ad circumferentiam pro eadem proportionem; unde consequitur, globum aliquem coelestem, si spiritus a tergo solum in eundem ageret, pro ratione $\square$ distantiae versus solis corpus esse descensurum. Quinetiam, si juxta eandem proportionem, vis spiritus, per aeres globum aliquem coelestem proxime ambientes, ex aliqua alia causa, successive adaugeretur, corpus aliquod versus istum globum, pro eadem ratione ac in priori casu, protrusum fore. Atque ita se res habet quoad telluris atmosphaeram. Solidum enim telluris corpus impressionem spiritus columnarum undiquaque sustinens, vim istam earundem impulsivam sistit & intercipit; adeo ut spiritui versus oppositam telluris superficiem corpus aliquod detrudenti, nihil sit obstaculi; unde sequitur, corpus aliquod, vi spiritus incumbenti detrusum, pro ratione $\square$ distantiae, versus terrae superficiem, casurum esse. Prout res oculo apparet in figura quarta tabulae primae. Sint *a, b*, caeteraque pyramides, columnae spiritus terram ex omni parte circumfusi; sit *a* corpus aliquod in aeribus suspensum; manifestum est, totam molem columnae aereae *a* usque ad coelorum circumferentiam, isti corpori esse incubituram, & pro ratione $\square$ distantiae, idem inter appropinquandum telluris superficiem continuo esse depressurum; cum columnae spiritus *b* ex opposito terrae incumbens, neque vim suam ultra superficiem, quam attingit, exerceat, nec pro pondere

fluidi in eadem conclusi in oppositum fluidum (inter-
veniente solida telluris mole) gravitare posse.

Quinetiam, cum pro ratione superficiei, vis spiritus in
corpus aliquod exeritur; (i. e. quo major est superficies,
eo fortius impellitur;) exinde deduci potest ratio, ob
quam terræ globus, gyrum suum non circulariter, sed
ελλειπτικως peragit. Formam nempe habet oblate *σφαι-
ροειδη*, & inter procedendum nunc latiore, nunc con-
tractiorem impulsui spiritus obvertit faciem; latiore
autem & latiore, usque dum a puncto utroque æqui-
noctiali ad utrumque tropicum deferatur; unde necesse
est, ut ambitum suum continuo ampliaret; contractiorem
vero & contractiorem, quousque ab utroque tropico ver-
sus utrumque punctum æquinoctiale procedat; unde ne-
cesse est, ut ejusdem gyri magis contrahatur & a circulo
deficiat.

Fortassis etiam ex his quæ modo dicta sunt, ediscere
possumus, unde formam istam, quam nunc gerit, tellus
est adeptæ. Nempe ex actione spiritus & lucis, materiam
ejusdem fluidam, post dissolutionem (cum factum est
diluvium) reformantium. Cum enim vis spiritus utrique
polo (præ cæteris globi partibus) alterna vice incubuerit,
ibidem telluris verticem utrumque depreffit: Cum autem
climata duos tropicos interjacentia (præcipue autem ipsa
linea æquinoctialis) lucis actioni & tenuiori cælo sint ex-
positæ, unde materia ætherum iisdem minus valide incu-
buit, exinde factum est, ut ibidem superficies globi intum-
uit, & longius a centro sup recessit. Veri autem simile
est, formam telluris antediluvialis fuisse perfecte rotun-
dam.

Hinc etiam edocti sumus, ob quam causam planetae, quo remotius siti sunt a sole, eo tardius progrediuntur per suas sphaeras; nempe pro ratione adauctae densitatis aerei fluidi (Licet pro forma corporis planetarii, & partibus quibus applicatur spiritus impulsus, fieri possit, ut remotior orbis motu magis celero circa axem suum revolvatur, quam unus e propinquioribus.) Imo si quis e nostro numero lunaria phaenomena ex antedictis causis explicare aggressus fuerit, huic ego laboris sui exitum foelicem fore spero, confido, praedico.

Authoris Notae, de quibus ad initium libri locutus sum, sunt haec:

Si ecliptica [ista nempe linea spiralis quae super telluris globum ducta est inter utrumque tropicum] revera esset filum, aut chorda telluri circumplicatum, vox illa aut designat aut includit modum istum, quo radius lucis a sole ductus telluri impingens, inter reflectendum, divergit, pro ratione anguli crescentis.

Lux ultra polum delata [nec reflexa] efficit, ut ibidem frigus maxime valeat.

Adamantes prope lineam aequinoctialem praecipue inveniuntur; nempe, quia ibidem corpora ex atomis quam arctissime coherentibus compacta [ex actione particularam lucis] adveniente diluvio sunt dissoluta.

P. S. Non est quod sperent lectores mei, omnes omnino e medio sublatas esse difficultates, cum restent adhuc plurimæ authoris nostri chartæ nondum editæ, unde (si modo Deo annuente in publicum prodierint) multum lucis operibus ejus jam in mundum emissis affulsurum esse, nemo ibit inficias. In his nempe agitur (ut puto) de usu stellarum fixarum, de nucleo telluris interno, de operatione spiritus & lucis ad abyssum, de fontium origine, &c. hæc autem utcunque ardua; ut ex Authoris nostri laboribus harum rerum studiosis tandem patefiant magna me spes habet & cupido.

Non habeo quod adjiciam, nisi quod lectori notum faciam, me, diu tergiversantem, atque munus hoc detrectantem, hoc opus non nisi ejusdem auxilio fretum, tandem suscepisse; unde admonitionem subsequenter ipsius (dum in vivis esset) jussu, inserui.

Absolutum hoc nostrum opusculum auctori nostro perlegendum, & si quibus in locis a sensu ejus aberraverim, castigandum commissi, ipsoq; approbante, tandem edidi. Si quis igitur super Mosaicis Principiis litem movere cus-

Hic addere libet quædam e tractatu a W. Diffonsi nostro edito, & hunc titulum præ se ferente, The Longitude and Latitude found, &c. desumpta. I have also very lately been shewn by Mr. Hutchinson, a very curious and inquisitive Person, a Copy of a Manuscript Map of the World made about 80 Years ago, taken by himself from an Original (As, ni multum fallor, ejusdem manus opus erant archetypus & exemplum) wherein the Variation is reduced to a Theory, much like that which Dr. Halley has since proposed; and in general exactly agreeing to his Observations—But with this Advantage, that therein the Northern Pole of the internal Loadstone is much better stated than it is by Dr. Halley—its Place then being, according to this unknown, very curious, and sagacious Author, about the Meridian, &c. which antient and authentick Determination of its Place, I desire my Reader particularly to observe, &c.

piat,

piat, sciat ille ipsum Dom. HUTCHINSONUM hujusmodi objectionibus, simul ac propositæ fuerint, paratum esse ut occurreret; mihi autem brevem hanc eorundem explanationem, figuraeque nostras in usum tyronum edidisse, sat esto.

F I N I S

Pag. 12. lege quod sequitur.

- Significatio π π est, *querere, inquisitionem facere*; quod quidem *Primæ Personæ* est officium; unde etiam animal istud eundem exhibens in *Cherubim*, five Sacrosanctæ Triados symbolo, nempe *Bos*, idem gessit nomen (prout π π tegere, obtegere, protegere, quod officium est *Secundæ Personæ*, *Leunculum* denotat ob eandem causam.) Cum autem *mature surgere*, five *manicare*, pars est *aliquid diligenter querentis*, idcirco vox π π *mane* denotans sub hac radice concludi, & ad hanc ideam referri videtur.

PRæmonendus est Lector, quo paratior accedat ad hoc opus intelli-
 gendum, se debere prælegisse duos Tractatus, quorum hæc sunt no-
 mina, *A Letter to a Bishop on some important Discoveries, in Theology and
 Philosophy, & Lemmata Principiorum Mosaicorum*. Notas autem pau-
 culas, quas, post perlectum hunc librum (in quo nihil mutavit) mi-
 hi esse missurus visus est D. *Hutchinsonus* ad calcem Libri inveniet.
 Errata autem sic corrigat. p. 3. l. 7. interjacentis. 4. 14. מרחפת רוח,
 penult. רוח. 5. 8. *post* nempe *dele* (.) 8. 19. *dele* ejusdem. 10. 9. stereo-
 graphice. 12. *dele* a 10. ad 16. 13. 2. ידו. 16. 28. Hebraicarum.
ult. concluduntur. 17. 12. (a loco disperfusionum) 35. ut pene. 18.
 18. monstravi 27. statuto. 19. 11. ארץ. 21. 9. omnia, 24. חמון. 22. 22.
post solarem *dele* (.), 23. 26. emissionem, 21. pretium; *penult.* haurit. 24.
 7. מתהפך, 10. תבל, 16. aeris. 25. 1. tyronibus ut pateant, 7. אמר, 24.
 legi a, 26, demonstrant, quorum. 26. 2. cœleste. 27. 16. subjectæ, 28,
 & emittendam. 28. 8. prout in, 28, inserviant, licet. 30. 3. secundarium
 corporum, 20 & 22, ירח. 31. 17. circumgestari. 32. 4. At cum,
 23, הארץ, ארץ, 27, infitorum. 33. 18. permagna. 34. 17. creata.
 35. 3. האור, 25, absolutum. 36. 3. וירא. 37. 5. מאר. 7. *dele* cum lux,
 10 & 11. *pro* ר *lege* ר. 38. 1. Sacrosanctas SS. 2, aptissima, 4, 5, 7,
 15, *pro* ר *lege* ר. *Nota c pertinet ad vocem* ישמחו; 22, ad hunc mo-
 dum Z. 39. 5. לפנות, 31, flatum. 40. 3. ארץ, רץ, 7, irruentem, 18,
bis אור, *ult.* decedente. 41. 1. היום. 42. 28. Quinetiam eidem. 44. 5.
 reliquiis, 12, agentibus, 18, עון, 24, se lamentantis, 32, at in hoc.
 45. 10. atomis atomos. 46. 12. *had been*. 47. 3. י אד, *ult. adde*, ubi ad
 dimidium usque circuli proceditur, dein, per alterum dimidium,
 motu contrario reditur. 49. 8. ascensuram. 50. 7. peramplum. 51. 7.
 formatos. 52. 9. □ *significat*, quadra, 20, incumbentis. 52. 29. de-
 pressuram; cum columna. 53. 2. possit. 54. 6. celeri. 55. 9. ardua,.

